

Ludo Krivý

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ročník 34
9/2019
2. marec 2019

Cena 0,50 €

ZALOŽIL ĽUDOVÍT ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845

VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ

PLYTVÁME PENIAZMI
A PROBLÉM NERIEŠIME
Strana 4.

KAPELA EŠTE HRÁ
A ĽADOVEC SA BLÍŽI
Strana 5.

KRIKA BY MALA BYŤ
HLADANÍM PRAVDY
Strana 6.

DŮCHODKOVÁ REFORMA
A PUTINOVA POPULARITA
Strana 8.

ANKETA NAJVĚČŠÍ SLOVÁK
- VELIKÁN ĽUDOVÍT ŠTÚR
Strana 10.

SLOVO O SLOVENSKU

Ak sa v ranom detstve nenaučíme rozoznávať, čo je dobré a čo zlé, neskôr nám to bude veľmi chýbať. Pravda, vzdelávaním i čítaním si môžeme rozšíriť obzor poznania, ale to neznamená, že získame pevnú pôdu pod nohami a máme na čom stavať. Budovy zvyčajne stoja na pevných základoch, lebo ak nie, dochádza k ich deštrukcii. Podobne je to i s človekom, ba aj s národmi.

Slovenská ústava sa začína slovami: „My národ slovenský, pamätajúc na politické a kultúrne dedičstvo svojich predkov a na stáročnú skúsenosť zo zápasov o národné bytie a vlastnú štátnosť, v zmysle cyrilo-metodského duchovného dedičstva a historického odkazu Veľkej Moravy...“

Onedlho si zvolíme prezidenta Slovenskej republiky, pre ktorého by malo byť samozrejmosťou vyznávať hodnoty obsiahnuté v základnom dokumente štátu. Je to tak? Na televíznych obrazovkách občania mali možnosť sledovať zápas kandidátov o prezidentský palác. Pravda, najmä tých, ktorí sa podľa prieskumov verejnej mienky umiestnili na prvých miestach. V štáte, ktorý má v preambule ústavy zadaný duchovný odkaz sv. Cyrila a Metoda, by sa dalo očakávať, že kandidáti na prezidenta budú tieto hodnoty aj vyznávať. No ukazuje sa, že prví traja v rebríčku podľa preferencií zrejme ani nevedia, čo to hodnotový systém je. Čo je to duchovnosť, spiritualita. Čo je najdôležitejšie na prežitie národa.

Prví traja kandidáti pochádzajú z ľavicového, prípadne liberálneho prostredia, čiže ústavný konzervatizmus je im cudzí. Mistrík i Čaputová uznávajú požiadavky homosexuálov na rozšírenie ich práv, Šefčovič zasa nemá problém s prijímaním imigrantov. A Denník N, pripravujúci príručku o Slovenskom štáte pre školy (!), oslovil Juraja Kemku, jedného z najobsadzovanejších hercov na Slovensku a priateľa novinára Hriba, ktorý o ďalšom v poradí povedal: „Harabin vyslovene rozpráva o Bohu, on nie je normálny. Je veľkým nebezpečenstvom pre Slovensko...“

To nie je zlý sen, to je slovenská realita.

Eva ZELENAYOVÁ

R - 2019009

www.neografia.sk

Predseda a správca Matice slovenskej hovorili s ministerkou o národnej kultúre

Matičná ochrana národného dedičstva

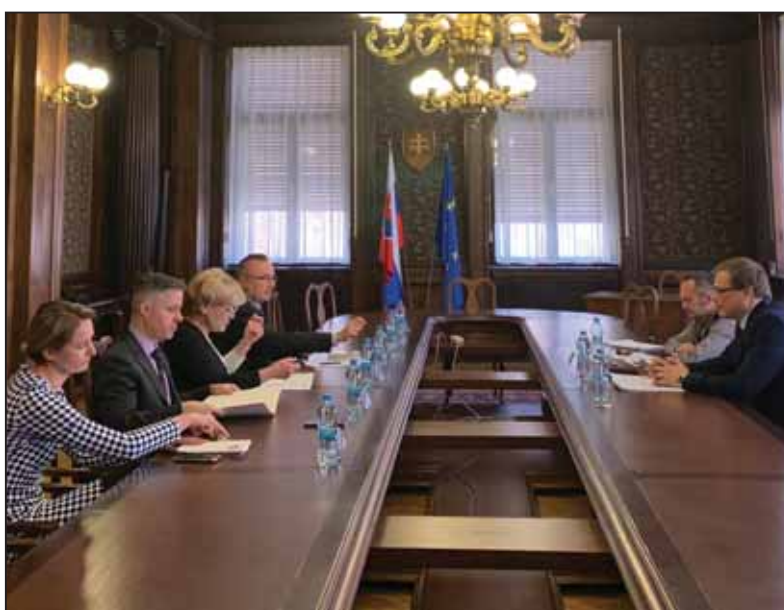
Veronika MATUŠKOVÁ, Pavol JAVORSKÝ – Foto: MK SR

Stretnutie najvyšších predstaviteľov Matice slovenskej a Ministerstva kultúry SR v pondelok 18. februára na pôde rezortu sa nieslo v znamení národnej kultúry a vedy. Predseda MS Marián Gešper a správca MS Maroš Smolec diskutovali s ministerkou kultúry Ľubicou Lašákovou o matičných aktivitách v rámci slovenskej národnej kultúry, ako aj o nových víziách a spolupráci s ministerstvom, konkrétne pri aktivitách týkajúcich sa osadzovania búst a pamätných tabúl po Slovensku.

„Vítame iniciatívu ministerky kultúry a pozitívne hodnotíme, že sa naozaj aktívne a konkrétne venuje takým dôležitým kultúrnym témam, ako je práve národná kultúra a slovenské tradície i folklór. Národná kultúra nesmie byť v úzadí, veď každý sebavedomý národ je na tú svoju hrdý a stráži si ju. Aj my ju musíme podporovať a rozvíjať, aby sme posilňovali kolektívnu historickú pamäť národa, na čo dbá najmä Matica slovenská a tisíce jej členov po celom Slovensku,“ vyjadril sa predseda ustanovizne Marián Gešper.

■ HLADANIE ZDROJOV

V rozhovore s ministerkou sa venovali pamätným tabuliam a bustám významných slovenských osobností, udalostí a inštitúcií, pri ktorých inštalácii by mala byť nápomocná práve Matica slovenská, ktorá má s takouto agendou dlhoročné skúsenosti. „Je správne, že ministerstvo s touto otázkou oslovilo práve Maticu. Osadili sme desiatky búst či pamätných tabúl po Slovensku. Máme s tým skúsenosti. Osadenie si vyžaduje viacero súhlasov v rámci povolovacích konaní, vyriešenie majetkových otázok, ale aj kvalitné stvárnenie – najmä búst,“ doplnil správca MS Maroš Smolec. S ministerkou analyzovali aj rozpočtové otázky Matice na rok 2019. „Ešte pred týmto stretnutím sme spolu

Predstavitelia rezortu kultúry na čele s ministerkou Ľubicou LAŠÁKOVOU (tretia zľava) rokovali s predsedom MS Mariánom GEŠPEROM a správcom ustanovizne Marošom SMOLCOM (vpravo) o kooperácii pri osadzovaní pamätných tabúl a pamätníkov významným osobnostiam umenia a kultúry na Slovensku a podpore národnej kultúry.

s predsedom MS M. Gešperom navštívili ministerstvo financií a rokovali so štátnym tajomníkom MF SR pre rozpočet s R. Kurucom. Požiadali sme o navýšenie zdrojov, keďže dotácia pre ustanovizne sa od roka 2010 nezvýšila. Medzitým sa však niekoľkokrát zvyšovala minimálna mzda. Ekonomika rástla a s tým aj spotreba obyvateľstva, ale i ceny za služby. A Matica mala stále rovnaký

príjem dotácie od štátu. Preto sme museli napríklad prepúšťať a znížiť náklady. Fungovať takto ďalej by bolo pre nás veľmi komplikované. Preto sme sa obrátili na kompetentné ministerstvá i na orgány parlamentu so žiadosťou o navýšenie dotácie na rok 2019 a ďalšie roky. S ministerstvami naďalej rokujeme. Vyzerá to sľubne,“ dodal správca MS.

„Uvedomujem si, že dnešná doba trpí úpadkom tradícií a nesmierne ma teší záujem Matice slovenskej o aktivity a podujatia národného charakteru, ktoré majú oslaviť všetky generácie a majú posilniť vzťah k Slovensku a jeho kultúrnemu dedičstvu. Výkladnou skriňou tejto inštitúcie je vyše dvestoštyridsať folklórnych a umeleckých kolektívov. Len tak ďalej!“ uviedla po stretnutí ministerka kultúry Ľubica Lašáková na sociálnej sieti. Slovenské národné noviny zaujímal vzťah slovenských politikov k Matici slovenskej – predovšetkým zástupcov kompetentných ministerstiev.

■ VÝRAZNÝ POKROK

„Oproti minulosti je to značný pokrok vo vzťahu Matice slovenskej a Ministerstva kultúry SR, veľmi vítame aktívny záujem pani ministerky o pomoc ustanovizni. Matica nemala už dlhé roky valorizovanú štátnu dotáciu, no naše zákonné a historické úlohy sú rovnaké a ich realizácia je naliehavá v súčasnosti. Samozrejme, možné je to zvýšením materiálnej podpory MS, o čom sme detailne pracovne rokovali, potešujúce je, že MS dostala aj konkrétnu úlohu vo veci osadzovania tabúl a búst pre rok 2019,“ reagoval predseda MS M. Gešper.

Matica slovenská sa v roku 2019 zameriava na storočnicu svojho oživenia z roka 1919, ako aj na najdôležitejšie výročia osobností a udalostí slovenských dejín.

3 OTÁZKY PRE:

PhDr. Dalibora MIKULÍKA, riaditeľa Ľubovnianskeho múzea – hrad Ľubovňa

Nový háv na hradný palác Lubomírskych

• O hrade Ľubovňa v Starej Ľubovni sa v minulých rokoch šírili samé dobré chýry. Na rozdiel od ostatných ostáva otvorený po celý rok. Ako ste zvládli tie obrovské návaly snehu, ktoré tejto zimy zasypali Špišskú Maguru a Levočské vrchy?

Ako obrovské návaly snehu to nevnímam, ani ako niečo výnimočné. Pamätám si zimu pred troch rokov, keď bolo snehu ešte raz toľko a na hradnej veži sme namerali mínus 32,5 stupňa. Dokonca som rád, že sa pravá zima vrátila na Špiš – presne tak, ako to bolo v minulosti. Teraz sme prizvali horolezcov, ktorí zhadzovali sneh zo striech hradu, aby nedošlo k ich prelomeniu alebo zatekaniu do objektov hradu. Z nádvorí ho potom odpratávali pracovníci a technika...

• Po gotických a renesančných objektoch ste sa pustili aj do obnovy slohovo mladšieho paláca Lubomírskych, kam zastupiteľstvo PSK nasmerovalo nedávno významnú finančnú injekciu sedemstotisíc eur. Určite máte radosť z tohto štedrého príspevku...

Mám z neho mimoriadnu radosť. Veď našim hlavným poslaním je zachraňovať kultúrne dedičstvo pre ďalšie generácie. Hrad Ľubovňa tu stojí od roka 1298 a po obnove barokového paláca Lubomírskych ho odovzdáme „budúcnosti“ krajší a v lepšom technickom stave.

• Palác výrazne dotvára historicko-architektonický kolorit hradu. Aké magnety pre návštevníkov v ňom mienite umiestniť a aké ďalšie novinky pripravujete, aby ste si zachovali renomé vari najnavštevovanejšej turistickej atrakcie v regióne severného Špiša?

Jeho jedenásť komnát vyniká dekoráciami, takže hlavné slovo majú reštaurátori. Pousilujeme sa palácu prinavrátiť jeho veľkoleposť a jednotlivým miestnostiam ich pôvodné využitie. V prizemí plánujeme lapidárium, sklady, ľudovú kuchyňu atď. Na prvom prizemí bude expozícia dobového bývania, jedáleň, salóniky a prezentácia rodín Lubomírskych a Raiszovcov, ktoré palác obývali.

Zhovárал sa Emil SEMANCO
Foto: archív autora

- Predstavíme ďalšieho NAJVĚČŠIEHO SLOVÁKA – fenomenálneho cyklistu Petra SAGANA
- Ministerka školstva Martina LUBYOVÁ ustála bez problémov odvolávanie v parlamente
- Trpké ovocie vládnutia kancelárky Angely MERKELOVEJ – státisíce imigrantov v Európe

Príručky Denníka N zaplavia školy, žiakov aj učiteľov v nich Ďurica bol nežiaduci, ich brožúrky áno

Eva ZELENAYOVÁ – Karikatura: Andrej MIŠANEK

Denník N uverejnil informáciu, že pripravuje príručku o Slovenskom štáte a dostanú ju tisíce študentov. Tohto roku to má byť ďalšia z jeho vzdelávacích príručiek pre študentov a učiteľov. Zatiaľ nezaznela nijaká výhrada zo strany historickej obce, mimovládnych organizácií či náboženských obcí, pričom podobná pomôcka z roka 1995 – Dejiny Slovenska a Slovákov od Milana S. Ďuricu, vyvolala taký mediálny ohlas, že ju musela vláda stiahnuť zo škôl. V súčasnosti sa po školách potuluje množstvo aktivistov zo žoldnierskeho prostredia bez akejkoľvek výhrady médií. Prečo asi?

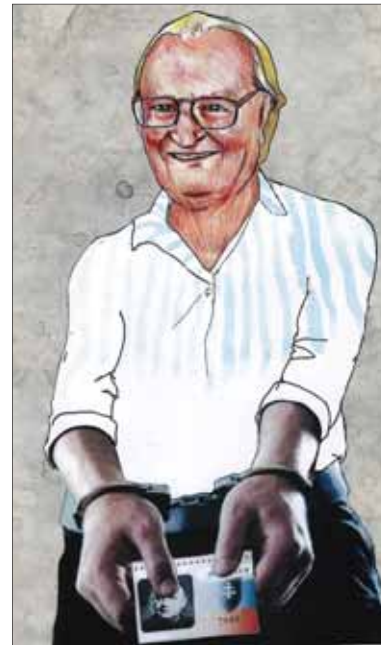
Zlodej kričí, chyťte zlodeja! je známe slovenské porekadlo. Lavičkoví liberáli z Progresívneho Slovenska kričia: Uniesli nám Slovensko! Kto komu uniesol Slovensko? Nebolo to náhodou v roku 1998, keď sa proti zakladateľom slovenskej štátnosti vytvorila veľká koalícia ľavičiarov s pravičiarimi? Neukradli všetky médiá vrátane verejnoprávných? Nevytvorili z médií jednu no go zónu, do ktorej neprenikne nijaký iný názor? Uniesli verejný priestor, a ešte aj to, čo v súčasnosti zostalo v správe Smeru a SNS, sa rozhodli uniesť. Robia všetko pre to, aby sa

do prezidentského paláca dostal človek podobný aktuálnemu prezidentovi. Mistrík i Čaputová porušili zákon o voľbách a nemá ich kto diskvalifikovať. Opäť začali svoju prezidentskú kampaň predčasne, ale kto už má silu vyvieť ich z ringu?

■ ČAPUTAVÁ AGENDA

Čaputová v TA3 napríklad povedala, že je v súlade s agendou Progresívneho Slovenska, ale keby sa stala prezidentkou, nebola by vyslancom Progresívneho Slovenska, kde zastáva post podpredsedníčky, ale bola by prezidentkou

všetkých občanov v súlade so svojím hodnotovým zameraním. Čiže akým? To prezradila v televízii Markíza, keď povedala, že ona je za adopciu detí homosexuálnymi párami, lebo to je podľa nej lepšie riešenie ako detské domovy. Z toho vidno, že sa o deti vôbec nezaujíma, lebo by vedela, že na Slovensku sme mali vybudovaný svetovo uznávaný systém starostlivosti o deti v Detskom mestečku Zlatovce, čo by stálo za obnovu. Manželský pár sa staral o niekoľko detí a spolu tvorili veľkú rodinu. Až bývalá premiérka Iveta Radičová ho nazvala

getom a rodinná idylka chovancov sa skončila. Takže vrátiť rodinný život do Detského mestečka by bolo predsa len lepšie riešenie, než dať deti do starostlivosti homosexuálnych párov. A Mistrík, polarizujúci Slovákov už

teraz, by nebol iný. Agresívne presadzovanie liberalizmu na Slovensku by nebolo možné bez výdatnej pomoci zahraničných investícií do tzv. demokratizácie krajiny. Možno práve preto, že na Západe sa podľa politológa Roberta Kagana, vedca z amerického mozgového centra Brookings Institution, zlatý vek liberálneho svetového poriadku už pominul.

■ RELATÍVNY RAJ

A práve pomocou neho sa USA po druhej svetovej vojne podarilo zabezpečiť si „relatívny raj“. Nemecký Der Spiegel uvádza, že podľa Kagana „vytvorenie liberálneho poriadku bolo v rozpore s dejinami a ľudskou povahou, pretože ľudia túžia, okrem iného, po poriadku a bezpečí“. O poriadku hovorí ďalší z prezidentských kandidátov Harabin, ale či toto poslanstvo prenikne cez no go mediálnu zónu k voličom, je otázne. A je zaujímavé, že napriek negatívnejmu hodnoteniu liberalizmu Kagan uvádza, že „Západ občas musí ovplyvňovať záležitosti iných krajín, a to dokonca aj vojenským zásahom“. Zatiaľ to robí iba pomocou príručiek do škôl.

Ministerka Martina LUBYOVÁ pokračuje v riadení rezortu Audit vedy za účasti Svetovej banky

Ivan BROŽÍK – Foto: MŠVVaŠ SR

Schôdzu parlamentu zvolal v zmysle zákona jeho predseda Andrej Danko na základe žiadosti dostatočného počtu opozičných poslancov. Už vtedy však zrejme podpísaní tušili, že vo vedení ministerstva školstva nijaká zmena nenastane.

Za vyslovenie nedôvery ministerke školstva hlasovalo iba štyridsať poslancov zo sto piatich prítomných. Výbor Národnej rady SR pre vzdelávanie, vedu, mládež a šport ešte pred rokováním pléna hlasoval proti vysloveniu nedôvery ministerke Lubyovej. Za vyslovenie nedôvery boli opoziční poslanci – Veronika Remišová, Miroslav Sopko (obaja OĽANO), Branislav Gröhling (SaS), Stanislav Mizík (LSNS) a nezaradený poslanec Martin Poliačik. Osem výborov nerokovalo, neprišlo dosť poslancov, neboli tak uznášaniaschopní. Opozícia ako dôvod na odvolanie ministerky označila pridelovanie stimulov na pro-

jekty na výskum a vývoj. Navrhovatelia ako argument predkladali podľa nich odkopirované posudky, ciele zvyšovanie bodov či údajné omyly a preklepy. Problémom je podľa opozície aj neriešenie eurofondového škandálu z leta 2017.

■ LEN POLITIKÁRČENIE

Martina Lubyová obvinenia odmietla, vidí za nimi politizáciu zo strany opozície. V súvislosti so stimulmi zopakovala, že už prijala personálne rozhodnutia. Za ministerku sa postavili viacerí koalíční poslanci aj vláda. „Veľmi mi záleží na školstve a na vede, na osude ľudí, ktorí

tam pracujú, a budem sa usilovať čo najlepšie naďalej pokračovať vo všetkých reformách a zmenách, ktoré sme sa doteraz snažili naštartovať,“ povedala ministerka po hlasovaní.

Len niekoľko málo hodín pred odvolávaním ministerky sa skončila misia expertov Svetovej banky, ktorá sa uskutočnila v gescii Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR. Hlavnou témou bolo zapojenie expertízy Svetovej banky do implementácie Národného programu rozvoja výchovy a vzdelávania na Slovensku. Po OECD je tak Svetová banka ďalšou prestížnou medzinárodnou organizáciou, ktorá spolupracuje

Ministerka Martina LUBYOVÁ s vyslancami Svetovej banky

s našim ministerstvom školstva na realizácii národného programu. Na základe vzniknutej dohody sa bude spolupráca orientovať na témy auditu vedy a výskumnej infraštruktúry na Slovensku a kvality vysokoškolského vzdelávania. Po zrušení úradu splo- mocnenca vlády pre vedu a techniku sa treba vyrovnáť s úlohou auditu vedy novým spôsobom. „Zapojenie prestížnej medzinárodnej organizácie do procesov auditu hodnotenia vedy a výskumnej infraštruktúry na Slovensku. Pomôže nám to eliminovať zbytočnú politizáciu týchto tém,“ rám-

covala ministerka školstva Martina Lubyová.

■ ZAPOJÍ AJ NKÚ

Ministerka Lubyová už prv iniciovala interný audit na sekcii vedy a techniky rezortu školstva. Výsledkom má byť overenie a vyhodnotenie postupov pri procese prípravy a hodnotenia žiadostí o poskytnutie finančných stimulov na podporu výskumu a vývoja na Slovensku. Závery auditu ministerstvo poskytne Najvyššiemu kontrolnému úradu SR do 30. apríla.

VŠIMLI SME SI

Po krátkej epizóde s Borisom Beckerom sa srbský tenista Novak Djoković vrátil k spolupráci so slovenským trénerom Mariánom Vajdom a odvtedy akoby sa všetko na dobré obrátilo. „Nole“ veľkolepým spôsobom vyhral prvý tohtoročný grand slam Australian Open a nedávno zavítal na Slovensko na svadbu trénerovej dcéry Nikoly.

Víťaziaci tenisový tandem

Pred časom dostal tento skvelý športovec unikátny darček od inštitúcií umelcov z Kovačice, ktorí spolupracujú s tamojšou Galériou Babka, kde sa práve uskutočňujú Dni materinského jazyka...

O úspešnej spolupráci srbsko-slovenského tandemu do propagačných materiálov k podujatiu napísala redaktorka www.kulpin.net Katarína Pucovská túto kurzívku, ktorú sme aj s fotografiou s jej dovoľením prevzali: „Obraz, umenie, šport, láska... – to sú prúdy živé vody, ktoré sýtia univerzálnym jazykom a nepotrebujú tlmočníka. Využívajme tie toky, pridajme k nim úsmev a meíme nimi svet. Marián Vajda, slovenský tréner srbského a svetového tenistu Novaka Djokoviča, v sobotu 16. februára 2019 vydával dcéru Nikolu.

„Je mi potešenie, že môžem byť s rodinami Vajdovcov a Kovalíkovcov,“ napísal Djoković na instagrame o pobyte na slovenskej svadbe. Jednoduchá myšlienka vypovedajúca starakými jazykmi. S blízkymi a priateľmi sa treba tešiť v tej najkrajšej chvíli, ale byť s nimi, aj keď sa bje ten krutý a najťažší boj, je to bezpochyby najudržateľnejší životný smer. Športovci bojujú im svojším spôsobom a maliar štetcom rovnako ako spisovateľ perom. Všetci rozprávajú zrozumiteľným emotívnym jazykom, a to nielen o svojich pocitoch a túžbach, ale aj o tom, čo cítia a o čom spieva ich rodná zem. A čo asi cítil náš Nole, keď po 5. ročníku tenisovej exhibície Tennis Classic 2012 v Bratislave v SR dostal z Galérie Babka Kovačica slovenský šamlík inštitnej maliarky Vierošlavy Svetlíkovej zo Srbska? Ten jeho záhadný a zároveň šťastný úsmev by sa univerzálnym emotívnym tlmočnickým jazykom mohol aj takto preložiť: Ak nás láska spája, jazyk nás nedokáže rozdeliť...“

(red)

Novak Djoković s nevšednou trofejou od kovačickej inštitnej umelkyne Vierky Svetlíkovej

Vedenie rezortu si myslí, že gazdovia tentoraz kopú do otvorených dverí Podľa premiéra farmári nemuseli do ulíc

Vláda už dávno robí na tom, za čo aj najnovšie protestovali poľnohospodári – tvrdí jej predseda Peter Pellegrini. „Na Slovensku sú desaťtisíce poľnohospodárov a väčšina z nich odmieta súčasnú formu protestu,“ povedal to ešte vlni počas prvého ich protestu v Bratislave predseda vlády SR Peter Pellegrini v diskusnej relácii RTVS Sobotné dialógy. Premiér deň pred príchodom farmárov na tohtoročný protest pozval na rokovanie vlády ním vybraných zástupcov s tým, že si problémy vyriešia za okrúhlym stolom. Farmári do Bratislavy prišli na stovke traktorov, ktoré parkovali na Tyršovom nábreží. S premiérom hovorili o problémoch s dotáciami na pôdu, ale aj o násilí, ktorého sa na nich údajne dopúšťajú veľké finančné skupiny. Po rokovaníach v sídle vlády však spokojní neboli a na protest zablokovali Most SNP.

Pritom „mnohé z požiadaviek nespokojných farmárov, ktorí prišli na poľnohospodárskych strojoch do Bratislavy, sú už dávno vyriešené“, tvrdí to predseda vlády Peter Pellegrini. Rokovanie s poľnohospodármi označil za konštruktívne.

■ KONŠTRUKTÍVNE ROKOVANIE

„Musím povedať, že rokovanie bolo konštruktívne. Prechádzali sme jednotlivé veci a ukázalo sa, že mnohé z tých vecí už riešené sú alebo vyriešené boli,“ povedal predseda vlády na vyjadrení pre tlač za účasti ministerky Gabriely Matečnej. Zároveň tiež informoval, že pozemkové úpravy, ktoré žiadali farmári, prisľúbil verejnosti už týždeň pred ich protestom a príslušný materiál prerokuje vládny kabinet do dvoch mesiacov. „A minister spravodlivosti Gábor Gál sa bude zaoberať dedičským konaním a s tým súvisiacim triedením pozemkov,“ doplnil premiér. Vyslovil tiež názor, že „mnoho problémov, na ktoré nás upozornili, sú skôr dedičstvom minulosti a na

ne sa reagovalo novými zákonmi a predpismi. Niektoré problémy

ČO INÍ NEPÍŠU

sú priebežné, na riešení niektorých sme nemohli nájsť konsenzus, pretože je pri nich potrebná

diskusia,“ povedal predseda vlády. Podľa rezortnej ministerky Gabriely Matečnej protestujúci farmári „vyklopávajú otvorené dvere“. „Je tu legislatíva, ktorá je už dávno, dávno splnená a dobre funguje v praxi. Nie je teda jasné, prečo farmári o nej nevedia,“ vyslovila prekvapene ministerka. Nezdá sa jej, že nespokojní farmári prichádzajú stále s novými a novými požiadavkami, pričom nachádzajú „stále niečo“, aby mohli protestovať.

■ KRÍŽOVÉ DOTÁCIE

Pravdepodobne najpodstatnejším problémom sú takzvané krížové dotácie. Tie totiž umožňujú silnejšej podnikateľskej konkurencii zablokovať dotácie malým farmárom, kým sa nevyriešia vlastnícke práva k pôde. Ide tak o to, ako dostatočne preukázať legitímne vlastníctvo pôdy, napríklad listom vlastníctva či nájomnou zmluvou. To je však v súčasnosti veľmi diskutabilné.

Text a foto: Ján ČERNÝ

Zápas o taláre v Košiciach

Roman MICHELKO

Napriek takmer kulminujúcej prezidentskej kampani je paradoxne top témou domácej politiky voľba sudcov Ústavného súdu Slovenskej republiky. Dôvodov je, samozrejme, viac. Predovšetkým ústavný súd môže zastaviť alebo, naopak, posvätiť viacero politických krokov. Letný pohľad do politického programu krajne asociálnej strany SaS jasne naznačuje, že ak by v nasledujúcich dvanástich rokoch boli na ústavnom súde sudcovia, ktorí vnímajú náš štát ako sociálne a ekologicky orientované trhové hospodárstvo (citát z ústavy), tak značná časť ich programu môže byť nadobro pochovaná.

Aj preto sme boli svedkami bezbrehej hystérie už pri vypočúvaní kandidátov pred ústavnoprávnym výborom parlamentu. To, čo stvárilo duo SaS – Baráňik a „expert“ z vykríčaného právneho učilišťa v Kaskádach Dostál – nemalo obdobu. Jednak celá disku-

sia o kandidátoch sa zredukovala na jedno meno (expremiéra Fica), pri ktorom predviedli bezprecedentnú šikanu pri posudzovaní jeho právnej praxe. Svoje požiadavky neustále stupňovali a nakoniec, keď bolo nad všetku pochybnosť jasné, že Fico kritériá splnil, prednášal právnické predmety na univerzite, teda že má predpísanú právnu prax, tak začali spochybňovať jeho prax asistenta vojenského prokurátora, ktorú spočiatku nijako nerozporovali.

Nakoniec však udalosti dostali celkom iný a neočakávaný spád. Kiska jednoznačne vyhlásil, že Fica nikdy za sudcu ústavného súdu nevymenuje, a Fico si uvedomil, ako absurdne dokáže mobilizovať opozíciu, preto tesne pred prvou voľbou sudcov ústavného súdu stiahol svoju kandidatúru. Zároveň však naznačil, aký bude jeho ďalší postup. Zásadným bolo jeho vyhlásenie, že prezident nemá

morálne právo vymenovať ústavných sudcov najmä pre jeho početné kauzy, akými sú podvody s pozemkami či krátenie daní a podvodné odpočty DPH.

Zároveň naznačil, že ak voľba kandidátov na sudcov ústavného súdu bude neúspešná, čo sa potv-

KOMENTÁR

dilo, neodmietol možnosť predĺženia ich funkčného obdobia. Za istých okolností by totiž bolo možné predĺžiť sudcom vo funkcii ich mandát (analogia s NKÚ; v ústave je tiež definované obdobie predsedu a podpredsedu: jednoduchým, nie ústavným vykonávacím zákonom sa ustanovilo, že ak nie je zvolený nový predseda, tak starý predseda presluhuje), ale vzhľadom na to, že mandát im už vypršal, tak táto možnosť je už pasé. Nemožno totiž niekoho retroaktívne ustanoviť

do funkcie s predĺženým mandátom. Z toho vyplýva, že aj ďalej bude stratégia Smeru spočívať v parlamentnej obštrukcii. Tá sa udiala hneď dvakrát – pri prvej voľbe 12. februára a aj pri opakovanej voľbe 14. februára. Oficiálnym dôvodom bola skutočnosť, že parlamentná väčšina neumožnila uskutočniť tieto voľby ako tajné. V dnešnej extrémne vybičovanej atmosfére je tento argument veľmi relevantný, keďže médiá by doslova lynčovali poslancov, ktorí by si dovolili voliť inak, než si to predstavujú denník SME či Denník N.

Dnes sme teda v situácii, keď sa čaká na ďalšie kolo volieb. To bude pravdepodobne na marcovej schôdzi parlamentu, ktorá sa začne koncom marca. V nej si zopakujeme to, čoho svedkami sme už boli: vypočutie nových kandidátov na sudcov ústavného súdu, novú voľbu a potom možno vymenovanie niekoľkých alebo všetkých chýbajúcich sudcov ústavného súdu.

Možný je však ešte jeden variant. V priebehu mesiaca, ktorý ostáva do nasledujúcej schôdze, sa bude horúčkovo rokovať, aby sa dohodlo na zvolení šiestich kandidátov, z ktorých Kiska vymenuje troch ústavných sudcov. Tým by sa počet sudcov ústavného súdu doplnil na sedem, čo by sfunkčnilo plénum ústavného súdu

a umožňovalo mu prijímať meritórne rozhodnutia týkajúce sa súladu či nesúladu zákonov s Ústavou SR.

Politické rozhodovanie o ďalšom postupe však jednoznačne ovplyvnia aj výsledky prezidentských volieb. V tom čase, presnejšie po tridsiatom marci, už budeme vedieť, kto bude nový prezident, je preto pravdepodobné, že ak bude zvolený koalíciou naklonený prezident, voľba kandidátov na sudcov ústavného súdu sa presunie až za horizont mandátu Andreja Kisku a všetkých osemnásť kandidátov a následne deväť nových ústavných sudcov vymenuje až Kiskov nástupca. V tomto prípade je možné, že na jednej z ďalších a opakovaných volieb sa zúčastní aj Robert Fico. Jeho posledné vyhlásenia boli síce v tom zmysle, že to možno skúsi až o dvanásť rokov, ale, ako vieme, v politike nikdy nie je nič isté.

Naopak, ak bude v prezidentských voľbách zvolený nejaký Kiskov klon, Fico zostane predsedom najsilnejšej vládnej strany, v roku 2020 pôjde ako líder do volieb a bude ďalej pokračovať v politike. V podstate neúspech na ústavnom súde ho zásadne nepoškodí, akurát ho opozícia a prezident ďalej donúti zostať v politike a neumožnia mu „exitovú stratégiu“, o ktorú má už dávnejšie záujem.

Trápne divadlo o školstve

Ľudovít ŠTEVKO

Školstvo by nemalo byť nástrojom politického zápasu, zhodujú sa experti na vzdelávanie už dobrých dvadsaťpäť rokov. Lenže za celé toto obdobie budovania tzv. demokratickej spoločnosti sa s každou zmenou vlády menili politické pohľady na školský systém v úsilí prispôbiť ho skupinovému či dokonca straníckym záujmom. Veľa zlej krvi narobili v oblasti vzdelávania dve Dzurindove vlády, keď sa plnil školský program Csákyho SMK a systém slovenského školstva bol iba zanedbávanou sirotou. V systéme sa riešili viac politické ako zásadné otázky reformy, ktoré sa skloňovali ako samospasiteľná floskula pravicových vlád. Dzurindova garnitúra počas dvojitého vládnutia splnila svoje záväzky k SMK a zriadila v Komárne maďarskú János Selye University, ktorá by za normálnych okolností nikdy nemohla získať

akreditáciu pre nedostatok odborných garantov. SMK ako najpevnejší článok Dzurindovej vlády si vybralo svoju vernostnú koalíčnú daň od slovenských poplatníkov, a tým sa školská reforma skončila.

POZNÁMKA

Reformné pokusy, vlastne experimenty, v školskom systéme nepriniesli nič pozitívne, iba prehlbovanie neistoty pedagógov a morálne a fyzické zbedačovanie školstva a učiteľského stavu. Po roku 1989 sa vystriedalo na čele rezortu školstva 20 (!) ministrov, pritom každý z nich mal vlastné predstavy o školstve a vzdelávaní, presadzoval vlastné ciele a často iba negoval predstavy svojho predchodcu. Kto by si dnes spomenul na to, akú stopu zanechali v riadení slovenského vzdelávacieho systému takí

ministri školstva ako Ladislav Kováč, Roman Kováč, Ľubomír Harach, Peter Ponický, Martin Fronc alebo Eugen Jurzyca? Každý chvíľku ťahal píľku či už ako nominant alebo člen dnes už zabudnutej alebo marginálnej politickej strany VPN, HZDS, DEUS, SDĽ, KDH, SDKÚ-DS...

Dnes je na čele školstva odborne zdatná dvadsiata prvá ministerka Martina Lubyová, ktorá má doktorský titul z ekonómie a zo štatistiky, titul JUDr. z Právnickej fakulty UK a titul Mgr. z biofyziky. Počas profesionálnej vedeckej kariéry pôsobila na domácich i zahraničných pracoviskách v Prahe, vo Viedni, v Amsterdame, Paríži. Nai Dillí a Moskve. Popri vedeckej práci sa venovala aj pedagogickej činnosti na Karlovej univerzite v Prahe a na Fakulte Hospodárskej informatiky Ekonomickej univerzity v Bratislave. Len ťažko by sme dnes hľadali na Slo-

vensku človeka s riadiacimi schopnosťami a dispozíciou viesť taký náročný rezort, ktorý zahŕňa školstvo, vedu, výskum a šport.

Ministerka Lubyová predložila v histórii rezortu prvý implementačný plán Národného programu rozvoja výchovy a vzdelávania, ktorý má určiť smerovanie slovenského školstva na nasledujúcich desať rokov. Vláda ho schválila v polovici minulého roka, ale okrem zopár informatívnych článkov v odbornej tlači tento plán nezaujal ani médiá, ani parlamentnú opozíciu, ktorá sa sústreďuje len na hľadanie chýb za každú cenu aj tam, kde je odborný výkon a poctivý úmysel povzniesť na Slovensku úroveň vzdelania a vedy. Príkladom neodborného prístupu k problémom školstva a politizácie v oblasti vedy bol nedávny pokus o odvolanie ministerky Lubyovej opozíciou a pridruženými médiami. Boli sme svedkami trápneho divadla, v ktorom patrili medzi hlavných parlamentných odborníkov na školstvo a vedu bývalý majiteľ celebritných salónov krásy a vyštudovaná herečka. Na slovenskej politickej scéne sa neudialo nič nové: v parlamente sa trúsia bezobsažné reči a vzdelanie, na ktorom by malo záležať, iba odráža morálny stav politiky.

SPOZA OPONY

Úmrtie najstaršieho matičiara Imricha Kružliaka sprevádzalo nemalo publicity a spomienok. V Mnichove pohreb a aj prejav oficiálneho predstaviteľa Úradu pre zahraničných Slovákov, v Bratislave zádušná omša organizácie slovenských spisovateľov a umelcov v zahraničí v predstihu pred pohrebom v urnovom háji v Bratislave a príprava pamätnej izby v Kružliakovej rodnej Detve. Mnoho pamätníkov či novinárov spomínalo, každý však po svojom či inak. Medzi nich patrí aj autor týchto riadkov. Vyrovnanie sa s érou prvej Slovenskej republiky (1939 – 1945) ma naplno zasiahlo v marci v roku 1982. Vtedy zomrel Milo Urban, významná osobnosť modernej slovenskej literatúry. V ten deň, 10. marca 1982, mal vedúci rozhlasovej spravodajskej zmeny problém, vyšla správa vydaná oficiálnou, rozumej štátnou Československou tlačovou agentúrou, že zomrel Milo Urban, lenže mala takú formu, že bolo zrejme, že to nie je oficiálna správa, ale iba oznam Zväzu slovenských spisovateľov. Skúsený

zmenár sa šiel poradiť so svojim nadriadeným, ktorým som bol ja, čo robiť. Jednoznačne uverejniť! Lenže bolo zrejme, že to nemôže byť bez následkov, vybrali sme teda kompromis – správy o štvrtej hodine popoludní...

Prečo sa treba vracat' do minulosti

Dušan D. KERNÝ

Potom prišlo niekoľko telefonátov z Prahy, veď rozhlas bol oficiálne Československým rozhlasom na Slovensku, ale keďže som telefonujúceho osobne poznal, vedel som, že je to signál, že mi chce dať najavo, ako niekto pozorne sleduje vysielanie a podáva „echo“ aj do Prahy. Bolo niekoľko vysvetľovaní, argumentov, že som sa narodil v roku 1941 a moji rodičia v tých rokoch zaručene neboli v nijakej organizácii. Prehmelo to, pravda, s tým následkom, že

som svoje zamestnanie radšej opustil. Všetko spočívalo totiž v tom, že Milo Urban bol jedným zo šéfredaktorov denníka Hlinkovej gardy Gardista, a to mu nebolo zabudnuté ani po tom, čo sa uchýlil do ústrania

Slovenského národného divadla na divadelné predstavenie, na ktoré boli zvedaví – Tichý bič, postavené na tom, ako mladý novinár navštívi Mila Urbana (oddanú manželku spisovateľa stvárnila pani Turzonovová)

jeho súhlasu nebudem nič nahrávať a ani nič zverejňovať, len aby mi povedal, ako to bolo v čase, keď ho prezident štátu v roku 1942 vymenoval za šéfa slovenskej tlače, odkiaľ sa potom pri prvej príležitosti vrátil naspäť do Slovenskej ligy, potom bol aj povstaleckých médiách v roku 1944 a pred pokusmi radikálnych partizánov zatknúť ho ochránili ho, ak sa nemýlim, Andrej Bagar a aj Gustáv Husák. Moje argumenty boli prosté, nech Kružliak sám, a nie niekto iný namiesto neho povie, ako to bolo, nech vydá svedectvo, ktoré nikto iný nemá a nemôže mať. Výsledkom je však len niekoľko stránková, Kružliakom autorizovaná výpoveď, ako to bolo počas dní a týždňov SNP.

Nedopovedaných, ba záhadných príbehov je stále veľa. Väčšina z nich nám dodnes hovorí, aby sme pri pohľade na roky 1939 – 1945 a ich rôzne výklady odvtedy dodnes nehládali len čierno-bielo, ani tak nie pre minulosť ako preto, aby sme nechceli byť aj pri pohľade na dnešok prokurátormi, sudcami a vykonávateľmi trestu v jednej osobe.

v Chorvátskom Grobe. Vyjasňovanie z nevinnej správy v spravodajskej štvrtej popoludní bolo jasným signálom, čo a kto ešte po desaťročiach je podozrivý, v čom všetkom treba byť na Slovensku ostražitý, dnes by asi moderní kádruváči povedali, ako treba pristupovať ku kontroverzným osobnostiam...

Po rokoch som mal na nášteve priateľov z troch nemecky hovoriacich európskych štátov, všetci sa tam ocitli po roku 1968, a obsadili sme prvý rad v štúdiu

a vyústi do konfrontácie, ako sa už ako sedemdesiatnik pozerá na minulé roky, osobitne na éru, keď bol na čele denníka Gardista.

Gardista koncom augusta a v septembri 1944 nevychádzal, v dňoch SNP bola zničená jeho tlačiareň. Po divadelnom predstavení som chcel vedieť aj od Imricha Kružliaka, ako to vtedy vlastne bolo, trikrát som ho už ako autor SNN navštívil v jeho byte v strede Bratislavy, požiadal som o stretnutie medzi štyrmi očami, uisťoval som ho, že bez

SEBAOBRAÑA

Ako predchádzať rizikó-
vému správaniu na internete.
To sa aj vďaka iniciatíve polície
dozvedajú deti. Najnovšie i od
od preventistky Dáše Kollárovej
z Okresného riaditeľstva PZ
v Galante. Do popredia sa pri-
tom dostáva ochrana osobných
údajov, ako aj riziko závislosti
od sociálnych sietí. Školáci
mali možnosť vidieť krátky prí-
beh, v ktorom zohrala hlavnú
rolu kyberšikana v triede.
Následne v diskusii hovorili
o rôznych formách šikanovania
cez elektronické médiá a ako
sa možno pred kyberšikanou
chrániť.

Kyberšikana

V rámci praktického cvičenia
si preverili, či vedia správne vní-
mať signály, ktoré sa prejavujú
u obetí kyberšikanovania. Galant-
ská policajka zdôraznila, že
v danej situácii je dôležitý postoj
každého jedného z nich. Nasle-
dovanie konania agresora, jeho
podporovanie či naopak len neza-
ujaté pozorovanie situácie môže
 viesť až k tragickým následkom.
Žiakov zároveň upozornila, že
hranica medzi zábavou a ubli-
žovaním môže byť veľmi tenká
a kyberšikanovanie, jeho šírenie,
schvaľovanie a podobne môže
naplniť aj znaky trestného činu či
priestupku.

Kyberšikanovanie je druh
šikany, ktorý je špecifický tým,
že sa deje prostredníctvom
informačných a komunikačných
technológií, najčastejšie pro-
stredníctvom internetu či mobil-
ného telefónu. Ide o zasielanie
obťažujúcich, urážlivých či útoč-
ných mailov a esemesiek, vytvá-
ranie dehonestujúcich stránok
a blogov, prípadne zverejňova-
nie fotografií a videí s cieľom
poškodiť identitu určitej osoby.
Je jedným z najčastejších nega-
tívnych javov na internete. Jej
silný prejav sa najvýraznejšie
vyskytuje na sociálnych sieťach
ako Facebook, Twitter, Instagram
a podobne. Vyskytuje sa však
i pri hraní online videohier,
e-mailovaní či písaní obyčajných
sms správ. Najčastejšie sa obja-
vuje medzi mladistvými na stred-
ných školách, no môže sa vyskyt-
núť aj u vysokoškolákov či medzi
kolegami v práci.

Je to práve anonymita, ktorá
často priťahuje agresorov. Čítia
sa chránení pred odhalením
pre časté používanie falošných
kont alebo pseudonymov či rôz-
nych prezývok. Lenže pre obeť
je virtuálne šikanovanie ešte
závažnejšie – nemôže pred nim
uniknúť nikam, ani do bezpečia
domova. Ak používa mobilný tele-
fón alebo internet, agresori sa
k nej dostanú v ktorýkoľvek čas
a na ktoromkoľvek mieste. Bežné
je kybernetické prenasledova-
nie – forma šikany, ktorá využíva
internet na neustále sledovanie
obete. Môže byť často spojené
s obťažovaním, s vyhrožovaním
a so zastrašovaním. Potom je
známy flaming, nepriateľské
správanie útočníka voči obeť
vo virtuálnom svete. Mimoriadne
nebezpečný je sexting, čo je
zasielanie textov, fotografií alebo
videí so sexuálnou tematikou
prostredníctvom elektronických
médií. Najnovšiu formu predsta-
vuje happy slapping. Spočíva
v tom, že agresor si vyberie obeť
a následne ju fyzicky napadne
a atak si nahráva na mobilný tele-
fón. Nahrávku potom zverejní na
internet.

Ján ČERNÝ

Podpora živočíšnej výroby zostala len v tézach programového vyhlásenia

Plytváme peniazmi a problém neriešime

Zhováral sa: Ivan BROŽÍK – Foto: autor

Téma, ktorá opäť na čas, žiaľ, iba na čas, rezonuje. Poľnohospodárstvo. Na aktuálne otázky jeho súčasnej podoby na Slovensku Slovenským národným novínám odpovedal Ing. Vladimír CHOVAN, bývalý rezortný minister, poľnohospodársky expert a uznávaný manažér v poľnohospodárskej výrobe.

• **Minulotýždňové protesty farmárov zaujali aj médiá, ktoré sa inak veľmi poľnohospodárstvu nevenujú. Vyslali tieto protesty dostatočne jasné odborné odkazy alebo zostali tak ako vlni viac-menej iba v politickej rovine? Ako vnímate – čo do odbornosti – súčasné aktivity „farmárov“?**

Súčasný stav v rezorte pôdo-
hospodárstva už prekročil mieru
udržateľnosti. Nahromadené a dlho-
dobu neriešené problémy už nie je
možné ďalej schovávať pod pokrýv-
kou. Poľnohospodári právom očaká-
vajú rýchlejšie a razantnejšie rieše-
nie všetkých odborných problémov.
Taktiku vedenia ministerstva pôdo-
hospodárstva odsúvať problémy
do zabudnutia už nie sú ochotní
akceptovať. Právom, toto vedenie
je zodpovedné za rezort už tri roky
a nemá nijaké výsledky v systémo-
vých opatreniach. Farmári cítia, že
sú klamaní. V rezorte je viac ako
tristo podnikov, ktoré nemali vyplá-
tené dotácie EÚ ešte z roka 2017!
Taká zlá situácia ešte nebola. Pôdo-
hospodárska platobná agentúra
funguje najhoršie za celé obdobie
od vstupu do EÚ a ťahá ministerku
Matečnú na dno.

• **Na rozdiel od protestov nikto neinformoval o tom, že prvovýrobcovia mlieka na talianskej Sardinii nedávno vyše týždňa protestovali proti tamojším výkupným cenám mlieka – čo je na liter asi šesťdesiat centov. Vraj sa z toho nedá vyžiť, tvrdia na talianskom ostrove. Ako sa dá vyžiť z prvovýroby mlieka na Slovensku, ak u nás je výkupná cena, ak sa nemýlim, okolo tridsaťštyri centov za liter?**

Taká cena je u nás teraz len
posledných pár mesiacov, zo stred-
nodobého hľadiska je výrazne niž-
šia. Výroba mlieka na Slovensku je
rovnako ako v mnohých iných štá-
toch EÚ stratová. Ministerka pôdo-
hospodárstva sľubovala predložiť
systémové opatrenia na koncepčné
riešenie výroby mlieka ešte do
konca roka 2016! Podpora živočíš-
nej výroby ako výroby s vyššou mie-
rou pridanej hodnoty a zamestna-
nosti mala byť prioritou tejto vlády.
Zostalo to len na papieri. U nás sú
na výrobu mlieka ideálnejšie pod-
mienky ako na Sardínii, najmä čo

premieta nárast cien vstupov
a cena peňazí. Inflácia vždy bola
a bude, každoročné zdražovanie
potravín o jeden až dve percentá
je pri súčasnej peňažnej a úvero-
vej politike Európskej centrálnej
banky pochopiteľné a primerané.
Ceny potravín tiež ovplyvňuje DPH,
ktorá je u nás jedna z najvyšších
v EÚ. Ale najmä sa zaviedol mimo-
riadny daňový odvod pre obchodné

Mladí a malí farmári sú nespokojní so systémom prideľovania dotácií v agrozozorte.

sa týka krmivovej základne, preto
vieme byť lacnejší. Výkupná cena
mlieka okolo šesťdesiat centov za
liter je napríklad aj vo Švajčiarsku.
Preto sa od nás tak veľa mlieka
ako suroviny vyváža napríklad do
Talianska. Bolo by oveľa výhod-
nejšie, ak by sme vyvážali hotové
výrobky či už vo forme syrov alebo
kyslomliečnych výrobkov.

• **Na pultoch predajní došlo k výraznému zvýšeniu cien potravín, najvyššiemu za posledných pätnásť rokov. Nie je to podľa vás kontraproduktívne so snahou presvedčiť zákazníkov kupovať naše kvalitné potraviny?**

Zvýšenie cien potravín v januá-
ri je veľmi vysoké, ale nemyslím si,
že to súvisí alebo nejako ovplyvní
nákup slovenských potravín. Tých
už máme aj tak veľmi málo a dopyt
po nich je, chvalabohu, dostatočný.
Do zvyšovania cien sa všeobecne

reťazce a ten sa začína premieňať
do zvyšovania cien potravín. To
predpokladali jednotne všetci analy-
tici, a aj sa to skutočne deje. Túto
novú daň zaplatia slovenskí spot-
rebitelia a v porovnaní s okolitými
štátmi u nás zvýši ceny potravín.

• **Verejnosť spozornela nedávno po medializovaných informáciách o podvodoch s nevyhovujúcim poľským mäsom. To slovenské je rozhodne drahšie, ale jeho kvalita je zrejme viacnásobne garantovaná. Ako presvedčiť zákazníka vybrať si kvalitu hoci cenovo drahšiu? A prečo, ak sa objavujú informácie, že je ho nedostatok?**

Naši rezortní predstavitelia sa
dlhodobo chvália, že sme v EÚ pra-
videlne hodnotení ako krajina s naj-
lepšou kontrolou výroby potravín.
To je síce fajn, ale našim potraviná-
rom to zvyšuje náklady na výrobu.

Poľnohospodársky expert Vladimír CHOVAN

A logicky sa potom k nám dovážajú
potraviny zo štátov, ktoré nemajú
takú dôslednú kontrolu ako my.
V konečnom dôsledku tým ohrozu-
jeme aj slovenských zákazníkov, aj
slovenských výrobcov potravín. Mrzí
ma, že sa proti tomuto nevieme ako
štát odborne razantnejšie ohraďiť.

• **Prekvapilo, že nedávno predseda vlády Peter Pellegrini pripomenul, že problémy v rezorte spôsobuje aj rozdrobenosť pôdy. Doteraz si to akoby nikto nevšimol a sceľovanie potvrdiť možno aj ďalšiu generáciu. Vidíte možnosť, ako tento proces urýchliť?**

Ďalšiu generáciu? To je dvad-
sať rokov. Pripomeňme si, že za
dvadsaťdeväť rokov od zmeny
režimu sa u nás urobilo necelých tri-
násť percent komasácií a z nich len
dve percentá boli realizované vyvo-
lané opatrenia v týchto katastroch
(reálne rozdelené pôdne bloky,
vybudované novovytvorené poľné
cesty, vysadené vetrolamy a pod.).
Toto všetko spadá pod pozemkové
úpravy. Týmto tempom a týmito
postupmi to budeme robiť ďalších
dvesto, nie dvadsať rokov! A medzi-
tým prebieha ďalšie delenie pôdy
medzi vlastníkov aj v katastroch,
kde už komasácie boli vykonané...
Ani to nie sme schopní zastaviť.
Zbytočne plytváme peniazmi, ale
neriešime problém.

MEDZI NAMI

Opakovanie je matka múd-
rosti. Aj dnes pred prezidentskými
voľbami a poldruha roka pred voľ-
bami do parlamentu nezaškodí si
pripomenúť, čo vyneslo niekto-
rých ľudí do najvyšších poschodí
politiky.

Kisku, Matoviča, Kollára
vyniesol hore marketing apolitic-
kosti a nepartajníctva. Najlepšie
mal túto stratégiu prepracovanú
Kiskov volebný tím, ktorý mu
vyrobil imidž „dobrého anjela“. Ľu-
dom stačil symbol v pozadí
s anjelskými krídlami aj fakt, že
Kiska ani len nepričuchol k poli-
tike, čo bola podľa mediálnej
propagandy najvhodnejšia kvalifi-
kácia na post hlavy štátu. Pôvod
peňazí tohto kandidáta alebo
príslušnosť k nejakej ideológii či
sekte voličov nezaujímali; dôle-
žité bolo, že sa v prezidentskej
kampani prezentoval prvý raz
v histórii ako človek nepolitik.

Slovo politik má na Slovensku
pejoratívny význam, na túto kartu
stavil „obyčajný človek“ Mato-
vič, miliónár Kollár aj najväč-
šie prekvapenie minulých volieb
Kotleba. Obraz politika, najmä
lavického aj proslovensky orien-
tovaného, bol v médiách vykres-
lený ako zlodej, klamár a pod-
vodník. A nebola to len doména

Matovičovej rétoriky, ktorú on
„nezavislý a slušný podnikateľ“
vzťahoval výhradne na sociálno-
demokratický Smer.

Programy politických strán sú
pred voľbami zaujímavé iba pre
politológov, pre väčšinu voličov
nemajú nijaký význam, tu rozho-
dujú symboly, pozitívna či nega-
tívna mediálna propaganda
a imidž predpestovaný ako sklení-
mentálneho cesta. Oboch však
spájala aura úspešných ľudí, ktorí
nezbahatli z politiky. Kiska bol
symbolom splneného sna, vedel,
ako rýchlo zbohatnúť, a hviezda
slovenského bulváru Kollár bol
úspešný aj inak – dokázal poli-
tický profitovať i zo svojej roz-
vetvenej rodiny. A tu je možno aj
odpoveď na otázku, prečo medzi
jeho elektorátom štatisticky pre-

Médiá to rozhodnú

Ľudovít ŠTEVKÓ

ková priesada aspoň rok pred voľ-
bami. U Kisku zabrala pozitívna
propaganda, obraz ľudomila;
u Kotlebu naopak – negatívny
obraz extrémistu. Ostrakizovaný
človek, pre ktorého sa nenájde
v médiách jediné dobré slovo,
je vo voľbách rovnako hodný
povšimnutia ako iný všeobecne
prijmávaný kladný typ. Zo svojho
postavenia

očierňovaného človeka môže
získavať protestné hlasy. Boris
Kollár sa vyniesol do parlamentu
na rovnakej mediálnej vlne ako
Andrej Kiska do prezidentského
úradu, aj keď každý je z iného

mentálneho cesta. Oboch však
spájala aura úspešných ľudí, ktorí
nezbahatli z politiky. Kiska bol
symbolom splneného sna, vedel,
ako rýchlo zbohatnúť, a hviezda
slovenského bulváru Kollár bol
úspešný aj inak – dokázal poli-
tický profitovať i zo svojej roz-
vetvenej rodiny. A tu je možno aj
odpoveď na otázku, prečo medzi
jeho elektorátom štatisticky pre-

mačnej monokultúry. Bezbrehý
liberalizmus, implementovaný do
vedomia ľudí médiami, vytvoril
pre spoločnosť nové pochybné
vzorce správania, ktoré stoja
nad tradičnými morálnymi hodno-
tami. Preto sú novodobé politické
celebrity – Kiska, Matovič, Sulík,
Kollár – na jednej lodi, hoci sa na
nej plávajú každý s inými pohnú-
kami a rozdielnym intelektuálnym
potenciálom.

Informačný pretlak médií
a internetu prerastá naše vedomie,
vytvára tzv. metapatológiu,
ktorú charakterizuje odcu-
dzenie, strata viery vo vyššie
hodnoty, strata medziľudskej
komunikácie. Východisko z depri-
mujúcej situácie nám ponúkajú
médiá a obchodné reťazce. Médiá
zábavu, pri ktorej netreba premýš-
ľať, a obchodné reťazce konzum
ako liek na našu duchovnú núdzu.

Vynikajúci viedenský psychia-
ter Victor Frankl toto existenciál-
ne vákuum opísal ako symptóm
modernej doby. Duchovná núdza
a existenciálne vákuum je vhod-
ným prostredím pre mediálne
manipulácie. Veľmi to súvisí
s našou témou, lebo ten, kto je
vlastníkom informačného mono-
polu, nám vnúti nielen hlúpe
vzory zábavy, ale aj svoje poli-
tické predstavy, koho máme voľiť,
koho obdivovať, koho udupávať
pod čiernu zem.

Predpovede autoskeptikov o montážnom tigrovi Európy sa začínajú naplňovať Otázniky nad budúcnosťou nášho priemyslu

Ivan BROŽÍK – Foto: internet

„Zavedieme dvadsaťpäťpercentné clo na každé auto prichádzajúce do USA z Európskej únie,“ povedal ešte vlni americký prezident Donald Trump na stretnutí so svojimi priaznivcami v štáte Západná Virginia. Hrozbu o clách na automobily z Európy zopakoval aj po nedávnom stretnutí s mladým rakúskym premiérom Sebastianom Kurzom. Ukazuje sa, že jar 2019 môže byť na starom kontinente poriadne problematická a aj na Slovensku pribudnú vrásky z hospodárskeho vývoja.

Obchodné rokovania medzi Bruselom a Washingtonom sú opäť v závoze. Ak sa americký prezident Donald Trump rozhodne zaviesť dovozné clá na európske autá, Únia rýchlo zareaguje, vyhlásil v hovorca Európskej komisie Margeritis Schinas. To je dôkaz až prílišnej „živosti“ problému. Americké ministerstvo obchodu Trumpovi odovzdalo dlhočakanú správu o tom, či podľa jeho názoru dovoz automobilovej výroby z EÚ ohrozuje národnú bezpečnosť USA. Vládny dokument je zatiaľ neveřejný, a tak dosiaľ nie je známy ani jeho záverečný verdikt. Americký prezident má v každom prípade deväťdesiat dní na to, aby sa rozhodol, či odporúčanie ministerstva obchodu prijme, alebo nie.

■ POKLES PRODUKCIE

Priemyselná produkcia v Nemecku v novembri minulého roka zaznamenala najvyšší medziročný pokles od krízového roka 2009. Výroba klesla o takmer päť percent. Rýchlejšie sa neznižovala ani počas druhej vlny recesie v eurozóne v rokoch 2012 a 2013. Keďže do Nemecka smeruje najviac slovenských priemyselných výrobkov, možno očakávať preliatie problémov aj k nám. Číslo za Slovensko zatiaľ hovoria len o spomalení rastu výroby. Lenže Slovensko dlhoročne sleduje a kopíruje nemecké trendy v ekonomike. Jednoducho, na tej nemeckej takpovediac visíme ako na šnúrke od gati.

Montážnych robotníkov pri linkách automobiliek čoraz viac nahrádzajú roboty.

Už slabé výsledky nemeckého priemyslu v treťom štvrtroku minulého roka sa vysvetľovali negatívnym vplyvom sprisnenia emisných štandardov výfukových plynov v automobilovom priemysle, ktoré tvrdo ovplyvnili nemeckú výrobu áut.

■ ROBOTIZÁCIA VÝROBY

Tretie výrazné varovanie pre slovenskú ekonomiku pochádza od Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD). Podľa nej až tretina pracovných miest vo veľmi blízkej budúcnosti v Európe zanikne a najviac sa to dotkne montážneho spôsobu vo výrobe automobilov. V rozvinutých ekono-

mikách je šesťdesiatšesť miliónov pracovných miest ohrozených automatizáciou, uvádza sa v správe OECD. Slovensko je v rámci OECD krajinou, kde najviac hrozí strata pracovných miest následkom automatizácie. Je tu údajne až sedemdesiatpercentná pravdepodobnosť automatizácie už vo veľmi blízkych časových horizontoch. U nás môže byť veľmi ľahko automatizovaných až tridsaťtri percent pracovných miest, v Nórsku napríklad len šesť percent. Vo všeobecnosti sú ťažšie automatizáciou nahraditeľné pracovné miesta v anglosaských a severovýchodných krajinách a Holandsku než v štátoch východnej a juž-

nej Európy alebo v Nemecku, Čile a Japonsku. Najväčšiemu riziku straty zamestnania následkom zavádzania robotov sú vystavení ľudia s nízkou kvalifikáciou a mladí ľudia.

■ TIGER POKRIVKÁVA

Automobilky už tak intenzívne nezahŕňajú ľudí ako trebárs ešte vlni. Nové náborové nepripravenosti ani jedna. Naopak. Nedávno informovali, že Volkswagen bude škrtáť zmeny, niekoľko ľudí príde o prácu aj v žilinskej Kii. Zlé správy už potvrdzuje aj ministerstvo práce či najväčší pracovný portál na Slovensku. Nezastaviteľnému automobilovému tigrovi Slovensku totiž dochádza po rokoch dych. To, že sa niečo deje, potvrdzuje aj ministerstvo práce. Dlhodobá je známa, že Slovensku chýba kvalifikovaná pracovná sila. S ministerstvom práce majú automobilky preto dohodu na rekvizitných kurzoch.

„Počty absolventov v týchto kurzoch nastavovali podľa vlni predpokladaných potrieb samotných automobiliek,“ povedal v tejto súvislosti štátny tajomník Ministerstva PSVaR Branislav Ondruš. Počty však zrazu nesedia a zmenu si všimli už aj na ministerstve práce. „Absolventi najnovšej vlny týchto kurzov majú už väčší problém nastúpiť do práce priamo v automobilkách,“ naznačil štátny tajomník Ondruš. A to sa ešte „čaká“ na rozhodnutie amerického prezidenta. Ako vieme, ten naozaj dokáže prekvapiť. Aj keď jeho najväčším problémom v súčasnosti sa môže javiť plot na mexickej hranici či žaloba mnohých štátov za jeho nerešpektovanie Kongresu. Trump je populista a clá na dovoz áut potrebuje politicky. Lebo populizmus na hlupákov platí. Aj keď takéto rozhodnutie poškodí aj samotnú americkú ekonomiku a občanov USA v úlohe zákazníkov. Ak sa však vrátíme na Slovensko, môže to byť pre nás naozaj tvrdá rana. Oveľa tvrdšia ako pre Nemcov, ktorí už v recesii sú.

Strašidlo hospodárskej krízy obchádza Európu aj ďalšie kontinenty Kapela ešte hrá, ale l'adovec je blízko

Róbert HÓLCZ – Karikatúra: ZATL

Na starom kontinente sa koncom minulého roka čoraz častejšie objavovali správy o reálnom sa približujúcej hospodárskej recesii ako dôsledku poklesu aj o päťnásobných akciových indexov takmer všade vo svete. Je to zlá správa najmä pre akcionárov a ich investorov, ktorých väčšina majetku je denominovaná v akciách. Na Slovensku sa tento vonkoncom nie marxistický, ale kapitalistický „strašiak“ škerí najmä na budúcich dôchodcov, ktorí vstúpili do druhého kapitalizačného piliera a dali pokyn svojej správovskej spoločnosti.

Podľa toho, s akou „odvahou“ slovenská vláda už schválila v nasledujúcich dvoch rokoch zvyšovanie plátov v štátnej a vo verejnej správe, ako aj ostatných sociálnych dávok, akoby sa nás kríza zatiaľ netýkala. Ale hospodárske problémy sa zrejme ani nám nevyhnú. Azda by sa patrilo pripomenúť podobnosť o Titani – loď sa potápa, ale na hornej palube ešte hrá kapela... S akým vývojom v EÚ v tomto roku teda treba počítať?

■ NEGATÍVNE NÁLADY

Najviac pesimizmu „vanie“ z tých členských štátov EÚ, bez stanoviska ktorých sa donedávna v Únii nič zásadnejšie nepodarilo presadiť. O postoj britských voličov sa vedelo, ale takmer nikto nepredpokladal, že tri mesiace pred konečným rozvodom nastanú zatiaľ neprekonateľné prekážky. Britská premiérka už „zrazila opäť“ pred takmer šesťstostranovým dokumentom dohody o brexite, s obsahom ktorého už súhlasili Európsky parlament, Rada EÚ a členské štáty Únie, ale pre obavu, že jej ho neschváli britský parlament, T. Mayová sa mu ho neodvážila predložiť na schválenie. Jej vládu opustilo aj niekoľko „trucovitých“ ministrov, z ktorých bol v tomto období najdôležitejší minister pre brexit Dominic Raab. V tejto súvislosti treba povedať, že brexit bez dohody nechcú ani jeho najradikálnejší stúpenci, a tak sa

môže v prípade nesúhlasu v najbližších dňoch prihodíť všeličo vrátane odkladu termínu odchodu Británie z EÚ, s čím by však museli súhlasiť všetky členské štáty Únie.

Otvorene sa tiež hovorí o druhom referende, s ktorým T. Mayová nesúhlasí, vraj nezradí svojich voličov. O tom, že terajší chaos okolo rozvodového konania Británie s EÚ poškodzuje ekonomiku starého kontinentu vrátane britskej libry a životnej úrovne ostrovných občanov, sa nepochybuje.

Pre väčšinu občanov z nových

členských štátov Únie môže byť prekvapením stupňujúca sa negatívna ekonomická nálada v tých jej štátoch, ktoré stáli pri jej zrode. O problémoch talianskej ekonomiky sa už vie dávnejšie, najmä pokiaľ zohľadňujeme jej zadlženosť. Veď taliansky rozpočtový deficit k HDP je po Grécku druhý najvyšší. Taliani sa pravdepodobne spoliehali na „svojho“ prezidenta ECB, ktorý uvoľnenou menovou politikou ľahko požičiaval a ľahko vykupoval ich vládne dlhopisy, čomu je v tomto roku koniec. Na tento rok sice „vyháňali“ s Európskou komisiou deficit na úrovni 2,04 percenta k HDP, aj keď pôvodne navrhovali až 2,4 percenta k HDP, s čím komisia nesúhlasila a hrozila s doteraz nevidanými sankciami, čo napokon Apeniny presvedčilo, že majú ubrať z rozpočtovej rozšafnosti.

■ FRANCÚZSKÉ OTRASY

Ešte väčším prekvapením boli v závere minulého roka štátnicové demonštrácie tzv. žltých viest najmä

vo francúzskom hlavnom meste proti hospodárskym reformám terajšieho francúzskeho prezidenta. Teda toho, ktorý sa spolu s odchádzajúcou nemeckou kancelárkou aj pasuje za lídra budúcej zreformovanej EÚ a tiež eurozóny. Hnutie žltých viest mu navrhované hospodárske reformy rozmetalo po uliciach a po niekoľkotýždňových protestoch musel Macron ustúpiť. Medzi najväčšie kompromisy, ktoré musel prijať, patrí zvýšenie minimálnej mzdy o sto eur. Tá je v súčasnosti 1498 eur. Nedôjde k avizovanému zdražovaniu pohonných hmôt, s ústupkami sa počíta v penziách a tiež sa zruší zdaňovanie nariadení nadčasovo. Ako to pod Eiffelovkou dopadne, nebudeme špekulovať, určite sa však zvýši deficit francúzskych verejných financií k HDP nad kritickú hranicu.

■ RAST SPOMALUJE

Pokiaľ ide o Nemecko, hospodársky rast sa aj tam začína spomalať – z očakávaných dvoch percent na prognózovaných 1,4 percenta rastu, ktorý sa zatiaľ zdôvodňuje sprisnením emisných noriem v automobilovom priemysle, čo celkom nemusí byť pravda. V každom prípade to nie je dobrá správa ani pre Slovensko, keďže ide o najväčšieho nášho obchodného partnera.

Na negatívny hospodársky rast Únie bude mať vplyv aj hospodárska politika terajšieho amerického prezidenta, ktorý na deväťdesiat dní uzavrel s Čínou hospodárske primerie, pokiaľ ide o zavedenie cla na všetky čínske dovozy do USA s cieľom znížiť obrovský obchodný deficit krajiny.

Na spomalenie ekonomiky starého kontinentu bude mať určite vplyv ukončenie kvantitatívneho uvoľňovania zo strany ECB a tiež voľby nielen poslancov do európskeho parlamentu, ale aj predsedov všetkých najvyšších inštitúcií v Únii vrátane prezidenta ECB.

NA OKRAJ

V Trenčíne odhalili pamätník Jána Kuciaka a jeho priateľky Martiny Kušnírovej v rámci pietnej spomienky na deň prvého výročia ich vraždy. Nebolo by na tom nič zvláštne, keby mesto Trenčín bolo rodným mestom tejto dvojice mladých ľudí, keby pamätník nestál na Námestí Ľudovíta Štúra, niekoľko metrov od sochy slovenského veľkána, a keby autorom pamätníka nebol insitný výtvarník Peter Kalmus, ktorý Ľudovíta Štúra častoval znevažujúcimi prívlastkami ako „antihumanista a odporný antisemita nerešpektujúci dôstojnosť človeka“.

Urážka Trenčanov

Oficiálnou iniciátorkou myšlienky postavenia pamätníka v Trenčíne a zrejme aj objednávateľkou „diela“ bola študentka Klaudia Brázdilová. Peniaze na vytvorenie pamätníka idú podľa jej vyjadrenia z prostriedkov iniciatívy Za slušné Slovensko. „Na organizovanie minuloročných protestov sme nevyčerпали všetky prostriedky, chceli sme ich preto investovať do niečoho dôstojného. A myslím si, že nič dôstojnejšie ako pamätník pre Jána a Martinu neexistuje,“ povedala študentská aktivistka. Odhalenie pamätníka samotným autorom nasledovalo po protestoch obyvateľov mesta a bez súhlasu mestského zastupiteľstva. Zdá sa, že predstaviteľom Trenčína táto akcia nijako neprekáža – to iba nespokojní občania kritizujú počínanie Brázdovej a Kalmusa, že obeť úkladnej vraždy nemajú s mestom Trenčín nič spoločné. Mnohým prekáža aj samotný „umelec“, známy ničiteľ pamätníkov venovaných pamiatke Červenej armády aj pamätnej tabule slovenským vojakom, ktorí padli na východnom Slovensku v boji proti banderovcom. Tento absolvent dopravnej priemyslovky bez výtvarného vzdelania má svojrázny umelecký prejav. K jeho exhibicionistickým umeleckým vystúpeniam patrí nezabudnuteľný výjav, keď na verejnosti nahý obcuje s bronzovou sochou ženy alebo keď sa vála oblečený v močiari a v ruke drží volant akoby šoféroval imaginárne auto.

Anton Beták, správca internetovej stránky, v ktorej obyvateľia Trenčína vyjadrujú svoj nesúhlas s postavením kontroverzného pamätníka, sa vyjadril takto: „Okolo deväťdesiat percent ľudí s tým nesúhlasí. Trenčanov sa nikto nepýtal, prečo to má byť v Trenčíne osadené. Druhú vec, ktorá ma na tom mrzí, je, že je to pamätník, ktorý má spoľuvytvárať pán Kalmus, ktorý je známy na Slovensku ako dosť veľký extrémista, ktorý ničí pamätníky, znevažuje pamätníky padlých vojakov, ľudí, ktorí zahynuli v koncentračných táboroch. Navyše nazval Štúra odporným antisemitom, a na Štúrovom námestí má mať tento človek vystavené dielo? To ma ako Trenčana uráža.“

K celej afére treba ešte dodať, že Peter Kalmus a jeho kamarát „tiežumelec“ Ľuboš Lorenz sa tešia priazni nášho prezidenta, ktorému zrejme neprekáža, že obaja extrémisti zneuctili okrem mnohých umeleckých pamiatok aj bustu účastníka SNP a básnika Laca Novomeského.

Ludovít ŠTEVKO

Július HANDŽÁRIK, žurnalista s nepodkupnou pamäťou a nekonformnými názormi

Kritika by mala byť hľadaním pravdy

Zhovárал sa Ľudovít ŠTEVKO – Foto: autor

Poznáme ho ako národne orientovaného publicistu a kritického glosátora súčasného spoločenského i politického diania s bohatými znalosťami slovenskej histórie. Napísal niekoľko zaujímavých kníh, ktoré sú súborom esejí a článkov na tému našej nedávnej minulosti, národnej identity, vlastenectva a slovensko-maďarských vzťahov. Július HANDŽÁRIK – slovenský žurnalista s nepodkupnou pamäťou a nekonformnými názormi.

• **Na životný príbeh človeka veľmi často vplyvajú zážitky z detstva. Čo formovalo vašu mladosť?**

Som rodák z južného Slovenska, z obce, kde žilo národnostne zmiešané obyvateľstvo, a tam som sa naučil súbežne dva jazyky – slovenčinu a maďarčinu. Bol tu však jeden figel. Podľa zákona z prvej Československej republiky sa uplatňovala zásada, že v obci, v ktorej bolo minimálne dvadsať percent príslušníkov menšiny, musela byť zriadená menšinová základná škola. Bol to čudný zákon, pretože ak sa preniesli povinnosti financovať školy na pleciah nevelmi bohatých obcí, bolo jasné, že taká obec si nemohla založiť a udržiavať dve školy, povedzme jednu maďarskú a druhú slovenskú. Maďarská škola podľa tohto zákona musela byť, a tak občania slovenskej národnosti školu mať nemohli, ani keď mali v obci početnú prevahu.

• **Ale ved' to isté sa deje aj dnes...**

Áno, v našom parlamente to uzákonnili protislovenské živly, z ktorých mnohí bránili tomu, aby vznikla samostatná Slovenská republika. Ale aby som pokračoval v odpovedi na vašu otázku... Môj otec bol Slovák a vedel, čo znamená znalosť štátneho jazyka, tak ma dal do čisto slovenského prostredia – do Bošian, kde žila moja sestra.

• **V Bošanoch sa prebudilo vaše slovenské čítanie?**

Slovenské čítanie som nasával v rodinnom kruhu, aj keď doma sme sa rozprávali dvojjazyčne. Od detstva sme teda všetci súrodenci ovládali dva hovorové jazyky.

• **Dávnejšie výskumy hovoria, že Slováci majú slabé národné seba-vedomie, nehovoriac o historickom povedomí. Napokon, nie je to nijaký objav. Ako si to vysvetľujete?**

Profesor František Vnuk povedal múdru vetu, že mať svoj štát znamená život. Slováci však mali svoj samostatný štát len šesť rokov vo vojnovom období. Predtým žili aspoň dve storočia, čiže desiatky generácií, v štátnych útvaroch, ktoré sa intenzívne usilovali Slovákov odnárodiť, vygumovať z povrchu zeme. Za týchto historických okolností sa Slováci osvedčili ako obdivuhodne otužilý národ, lebo vydržali a prežili. Veď v časoch maďarizácie nemohli mať vlastné školy, a keď ich mali v období prvej Československej republiky, tak to neboli slovenské, ale československé školy. V krátkosti vám opíšem svoju osobnú skúsenosť, vlastne kuriozitu. Navštevoval som šesť rokov základnú školu v Bošianoch, v obci, v ktorej školský podnikateľ Tomáš Baťa na základe notri-fikačného zákona zhrabol miestnu garbiareň a do svojej fabriky nasadzoval českých zamestnancov. Začalo sa počesťovanie. Pravda, hoci oficiálne boli Slováci československým národom, základné práva mali – mohli sa v demokratickej republike prejavovať politicky. Ale ak hovoríme o výchove v školách, učili nás, že sme Čechoslováci. Ako chlapec som žil u príbuzných, ktorí mali reštauráciu, a keď som tam raz prišiel, hostia sa ma spýtali zrejme pre pobavenie: „Julko, počuj, akej si ty národnosti?“ Hrdo som im odpovedal: „Čechoslovák!“ Samozrejme, celá krčma sa smiala. Keď sa toto do ľudí vštepovalo, kde mali brať historické a národné seba-vedomie?

• **Kde ste ho naberali vy?**

V konfrontácii. Ako som ho naberal v slovensko-maďarskej konfrontácii

v rodnej dedine, tak som ho naberal aj v slovensko-českej konfrontácii v tej druhej obci, kde som chodil do školy. Človeka to vedie k tomu, aby sa začal zaujímať o svoj pôvod, že aj keď mu vtikajú do hlavy deformovanú históriu, chce vedieť o sebe viac, chce poznať. Keď som neskôr pracoval v Prahe

Napríklad zamestnanec Historického ústavu Ivan Kamenec a pedagóg Filozofickej fakulty Univerzity Komenského Eduard Nižňanský vydali publikáciu o holokauste na Slovensku, pričom ani jednému, ani druhému neprekážalo, že holokaust na Slovensku nebol. Holokaust z gréckeho holokauston a anglic-

tento orgán vydal, bolo vyhlásenie proti reciprocite, čiže proti rovnosti v menšinovej politike medzi Slovenskom a Maďarskom.

• **Boli to hektické poprevratové časy, keď sa, obrazne povedané, lámal slovenský chlieb. Je len samo-**

Vynikajúci publicista Július HANDŽÁRIK sa špecializuje najmä na problematiku slovensko-maďarských vzťahov.

v strojárskom podniku, vo voľnom čase som bol v univerzitnej knižnici ako doma, všetci ma tam poznali ako horlivého čitateľa historických kníh.

• **Aká nálada vládla po druhej svetovej vojne v českej spoločnosti? Nepozerali sa v Česku na Slovákov s dešpektom, že sa v roku 1939 odtrhli od Česko-Slovenska?**

Nemôžem povedať, že by v tých časoch bola v Česku nejaká protislovenská atmosféra. Štátne orgány v Prahe si ani nemohli dovoliť, aby sa Česi so Slovákami hašterili, lebo by to narušovalo pokoj v štáte. Keď sa však hovorilo o rokoch 1939 – 1945, tak na českej strane to bola vždy len „okupace“ a na slovenskej strane „to bol tzv. slovenský štát“. Vždy takzvaný. Pričom Slovenský štát bol riadne kodifikovaný aj uznaný a uznávaný štát. Protektorát Čechy a Morava bol štátny útvar, mal svojho prezidenta, veľvzradcu Háchu, ktorý bol posledným prezidentom Česko-Slovenska, mal riadnu vládu na čele s Beranom a všetci títo českí predstavitelia ochotne spolupracovali s Nemeckom. Bol to Hácha, kto požiadal nacistické Nemecko o ochranu českého národa. Proti komu? Proti Slovensku?

• **Pamätáme si to dobre. Po vojne sa háčovčina stala synonymom kolaborácie.**

Teda to nebola okupace, ale kolaborace.

• **Vráťme sa k našej slovenskej histórii. Od tzv. nežnej revolúcie uplynulo vyše štvrtstoročie a my doteraz nemáme knižne vydané komplexné dejiny Slovenska a slovenského národa, aj keď jestvuje Historický ústav Slovenskej akadémie vied. Nie je to skľučujúce?**

Myslím si, že ide o zámer. V Slovenskej akadémii vied zostalo v Historickom ústave také isté personálne obsadenie, ako bolo pred prevratom v roku 1989. Zadávatelom fundamentálneho historického diela by mala byť vláda, ale ústav nedostal od štátu nijaké záväzné úlohy, preto sa pracovalo na grantových projektoch, objednávaných zvonka.

kého holokaust znamená zápalná alebo spaľovaná obeť a na Slovensku neboli ani plynové komory, ani pridružené pece na spaľovanie tiel.

• **Dôležitou témou vášho novinarskeho a spisovateľského záujmu sú slovensko-maďarské vzťahy, maďarská politika po Trianone a vzťah Maďarov k Slovensku a Slovákom. Našli sa aj kritici vašich kníh, hoci ich bolo veľmi málo a bez argumentov, predsa len, ako sa pozeráte na pochybných kritikov najmä z maďarskej strany?**

Som rád, ak ma niekto kritizuje, lebo kritika by mala byť hľadaním pravdy. Zatiaľ som nenarazil na kritiku, ktorý by mi dokázal, že hovorím nepravdu. Môj záujem o slovensko-maďarské vzťahy vplýval z rodinného zázemia a zo zážitkov z detstva. Po prevrate som reagoval na javy, ktoré sa na Slovensku objavili a naznačovali, že ani v demokracii sa nevyriešili staré spory a problém rovnoprávnosti medzi občanmi a medzi národmi. V Trianonskej dohode po prvej svetovej vojne a potom v Parížskej zmluve v roku 1947 sa dohodol a podpísal vzájomný seriózný prístup k etnickým menšinám a jediný štát, ktorý dohody nedodržiaval, bolo Maďarsko. Maďari nastúpili na cestu propagácie a oživovania veľkomaďarstva a likvidácie národnostných menšín na svojom území.

• **Urobili sme v našej slovenskej politike po roku 1989 niečo proti expanzii veľkomaďarského nacionalizmu? V novom slobodnom režime sme predsa mali na to právo aj možnosti.**

Keď po tzv. demokratickej revolúcii začali naši ľudia tvoriť základné dokumenty štátu, chceli do zákonodarstva zakotviť do vzájomných vzťahov medzi Slovákami a Maďarmi princíp reciprocit. Inými slovami, chceli, aby slovenská menšina v Maďarsku mala tie isté práva a výhody, ako má maďarská menšina na Slovensku. Bola to prirodzená požiadavka, ale prvý, kto sa proti tomu ozval, bol ústredný orgán Verejnosti proti násiliu a jedno z prvých vyhlásení, ktoré

zrejme, že ste na to všetko museli reagovať, podobne ako aj niektorí ďalší slovenskí intelektuáli.

Reagoval som len na tie javy, ktoré sa spustili proti oprávneným záujmom slovenského národa. Nikto nenájde v mojich esejach alebo článkoch čosi, čo by bolo proti Maďarom alebo proti inému národu.

• **V menšinovej politike naše vlády vždy ťahali za kratší koniec. Máte pre tento jav nejaké racionálne vysvetlenie?**

Menšinovú politiku na Slovensku od roka 1918, s výnimkou šiestich rokov 1939 – 1945, robili vždy protislovenské živly, nech už mali proletársko-internacionalistické, demokratické či iné prívlastky. V slovenských školách pre maďarskú menšinu sa všetky predmety vyučovali po maďarsky a slovenčina sa učila ako cudzí jazyk. A v tzv. slovenských menšinových školách v Maďarsku sa slovenčina vyučovala len ako cudzí jazyk alebo nepovinný predmet a všetky ostatné predmety boli v maďarčine. Tak to bolo a tak to aj zostalo.

• **Momentálne je v strednej Európe trochu iná politická situácia. Zdá sa, že zoskupenie štátov Vyšehradskej štvorky ťahá za jeden povraz. Pod vplyvom spoločných záujmov týchto štátov nezmenila sa nacionalistická veľkomaďarská politika alebo sa aspoň neobrútili jej hrany?**

Počúval som nedávno výročný bilančný prejav Viktora Orbána, ktorý mal v maďarskom parlamente. V niektorých zahranično-politických otázkach je jeho politika zaujímavá a obdivuhodná, ale ani on si neodpustil poznámku, že je premiérom desiatich miliónov Maďarov, ale keď prirátá k tomu aj päť miliónov žijúcich vo „vonkajšej vlasti“, v tzv. külhone, tak k maďarskému národnému spoločenstvu patrí pätnásť miliónov Maďarov. Veľkomaďarskí šovinisti totiž pre susedné štáty nepoužívajú pôvodný maďarský názov külöld (zahraničie), ale nahradili ho umelým revizionistickým slovom külhon – vonkajšia vlasť.

Obálka šovinistického mesačníka...

• **Od rozpadu Rakúsko-Uhorska ubehlo storočie, ale v maďarskom povedomí akoby sa nič nezmenilo. Dnes tam napríklad vychádzajú periodiká ako Nagy Magyarország, hoci štát Veľké Maďarsko nikdy neexistoval a história ho nepozná. Prečo sa trebárs Rakúšania nedožadujú veľkého Rakúška?**

Z jednoduchého dôvodu. Rakúšania si uvedomovali, že ich národným a štátnym jazykom je nemecký jazyk a v rámci spájania nemeckých štátov v 18. – 19. storočí mohli sa stať súčasťou nemeckej ríše tak, ako to bolo po roku 1936 do skončenia druhej svetovej vojny. Rakúšania svoj štátny útvar nechápali ako národný štát, ale štát, ktorý sa vyvíjal vo vzájomných mocenských vzťahoch v tejto časti Európy.

• **Jedna z vašich kníh má názov Maďarské blúznenie. Z čoho vyplýva toto nelichotivé pomenovanie?**

Na túto otázku by mal odpovedať možno psychológ. Musím sa spýtať: Z čoho vlastne vyplýva tá maďarská veľkosť? V roku 1526 definitívne zanikol uhorský štát, v Budíne sedel turecký paša. Nebolo to okupované územie, ale územný celok osmanskej ríše s tureckým názvom Budin Eyaleti, čiže Budínsky pašalik. Oficiálny názov pre slovenské územie bol vtedy Kráľovské Uhorsko, ale čo to malo spoločné s Maďarskom? Maďarsko ako štátny útvar neexistovalo ani potom po porážke Osmanov.

• **Veľa vecí v našom dejepise by bolo treba objasniť, sformulovať inak. Máme smolu v tom, že našu históriu písali vždy iní, ale neobviní nás oficiálna historiografia, že to, o čom dnes hovoríme, je hlásanie bludov?**

Nesmieme hlásať bludy, musíme sa držať faktov. Ak sú tie naše fakty v rozpore s tézami tých, ktorí doteraz bludy hlásali – to nie je náš problém, to je ich problém. Zápas medzi dogmami a vedeckými poznatkami prebieha stále. Keď som bol gymnazista, mal som profesora matematiky a fyziky sympatického pána Valacha, a keby som mu bol vtedy v roku 1944 ako kvartán povedal, že najmenšia zložka hmoty nie je atóm, bol by som dostal päťku. O niekoľko mesiacov neskôr nám Američania dokázali, keď zhodili atómovú bombu na Hirošimu a Nagasaki, že atóm možno rozbiť na ešte menšie čiastočky. Teda ani vedecké poznanie nie je nezvratné, veda sa vyvíja, je popieraním samej seba. Platí to o každej vednej disciplíne – aj o našej, aj o maďarskej historiografii.

• **Na záver: Aké je poučenie z politiky, z toho, o čom sme dnes hovorili, vyplýva pre nás pre obyčajných ľudí i pre politikov na oboch stranách Dunaja?**

Maďarský národ nepotrebuje Veľkomaďarsko, potrebuje si na svojom etnickom území budovať a chrániť svoj životný priestor tak, aby prežil, aby vydržal pod náporom hrozieb, ktoré prináša globalizmus. Potrebujeme to aj my. Potrebujeme dobré vzťahy navzájom všetci a tie vzťahy môžu byť dobré vtedy, ak budú na báze rovného s rovným. Inej možnosti na prežitie nemáme ani v strednej Európe, ani v Európskej únii, ani vo svete.

Princíp Overtonovho okna už má svoje viaceré obete aj v slovenskej politike

Technológia výroby nového myslenia

Eva ZELENAYOVÁ – Karikatúra: Andrej MIŠANEK

Strany, ktorým ide o uchopenie moci za každú cenu, intenzívne využívajú princíp Overtonovho okna alebo – ako sa mu hovorí – technológie skazy. Ide o to, že do verejného priestoru sa pustí myšlienka, ktorá je pre spoločnosť absolútne neprijateľná. Povedzme pedofília. Postupne sa začne o nej v médiách diskutovať, ako to vidíme napríklad v Nemecku. Tam tolerujú manželstvá moslimov s maloletými dievčatkami, teda pedofíliu, čo je v rozpore s legislatívou krajiny aj s civilizačnými zvyklosťami Európy. Ak to takto bude pokračovať, prax v Nemecku donúti zmeniť aj legislatívu na prospech pedofílie.

Overtonovo okno hojne využíva časť politického spektra na Slovensku, aj keď to zatiaľ uniká pozornosti verejnosti. Napokon, v tom je čaro tejto „technológie“ vyrábajú nového myslenia. Kto by si bol pomyslel prvého januára 1993, keď na námestí SNP davy skandovali Mečiar, Mečiar..., že o necelých tridsať rokov budú kričať Ukrižuj ho.

Mečiar sa ujal zodpovednosti za vznik štátu, čím jasne vymedzil líniu medzi zástancami štátnosti a jej odporcami. Na čelo odporcov sa postavilo KDH, ktoré hlasovalo proti zvrchovanosti Slovenskej republiky. Zo Sorosovej knižky Vek omylnosti sa dozvedáme, že podľa autora zvrchovanosť je anachronizmus, a teda ideu otvorenej spoločnosti alias liberálnej demokracie do bodky splnilo KDH. Na samom začiatku existencie štátu.

Ak sa mala Slovenská republika vyvíjať podľa predstáv svetového liberála Sorosa, bolo treba z cesty odstrániť Mečiara. Voľby v roku 1998 a nasledujúce zostavovanie vlády ukázali, kto všetko sa ku kádehákovi na plnení idey liberálneho Slovenska pridá. Do parlamentu sa dostali HZDS, SMK, SDK, SNS, SDL a SOP. Hnutie za demokratické Slovensko spolu so Slovenskou národnou stranou nedisponovali dostatočným počtom hlasov a všetky ostatné strany sa postavili proti. Teda Dzurindova, prakticky koalícia SDK, Bugárova SMK, Schustrova SOP i Weisssova SDL. Kým na verejnosti predseda KDH Ján Čarnogurský plamenne rozprával o nemožnosti spojenia kresťanstva s liberalizmom a odsudzoval komunistov, v realnej politike robil

právny opak. Spojil sa s liberálmi aj s komunistami, aby z politickej scény odstránil HZDS. Stranu, ktorá bola reálnou hrádzou proti prenikaniu liberalizmu na Slovensko. Pritom Mečiarovi vyčítal, že polarizuje spoločnosť a ako taký nemá čo hľadať na politickej scéne.

■ SOROSOVÍ LOKAJI

Sofistikovanými metódami to protimečiarovská koalícia dotiahla tak ďaleko, že stačilo povedať jedno slovo – mečiarizmus, aby každý podľa nej slušný človek na Slovensku odmietol tohto politika. V súčasnosti si dokonca prezident Slovenskej republiky dovoľuje povedať o zakladateľoch štátu, že to boli zločinci. Overtonovo okno dosiahlo svoj vrchol.

ANALÝZA

Lenže Sorosovi lokaji dodnes nedokázali celkom odstrániť zo slovenskej politiky ľudí so zdravým sedliackym rozumom, pre ktorých je základom rodiny otec a matka, ktorí pochopili, že potraty znižujú schopnosť spoločnosti pretrvať v čase a sú nemorálne. Pochopili, že migrácia ohrozuje európsku civilizáciu a postavili sa za prirodzené i kresťanské hodnoty. Keďže Smer-SD je najsilnejšou stranou spomedzi vládnych strán, blesky miera práve do nej. Že Kotlebovu stranu LSNS nazýva časť politického spektra fašistickou, si verejnosť pomaly zvykla ako na samozrejmosť. Ale že spomedzi demokratických strán politickí a mediálni žoldnieri vyčlenia aj Smer-SD,

to sa stalo v týchto dňoch prvýkrát. A to v čase, keď sa kotlebovci rozhodli zúčastniť na hlasovaní o voľbe ústavných sudcov, aby zabránili zvoleniu „vyslovene liberálnych kandidátov“. Hovorca OĽaNO Matúš Bystriansky reagoval slovami: „Je to trápny pokus fašistu Kotlebu,“ a hovorca SaS Róbert Buček povedal: „Touto konšpiráciou sa LSNS snaží priblížiť k Smeru a vyčleniť sa od demokratickej časti parlamentu.“ Jednou vetou, ak nie si liberál, nie si demokrat.

■ SKAZONOSNÉ PROCESY

Čo z toho vyplýva? Sorosova idea liberálnej spoločnosti si na Slovensku ďalej razí cestu cez opozičné strany SaS, OĽaNO, ale aj

Sme rodina a ďalšie mimoparlamentné strany ako Progresívne Slovensko, NOVA či Spolu. Sulík sa už vidí v úlohe premiéra štátu a nikomu z liberálnych médií neprekáža jeho úzke prepojenie na Mariana Kočnera, postavu z politického podsvetia. Neprekáža pochybná minulosť Borisa Kollára, ba ani rozporuplná postava Daniela Lipšica. Dôležité je, že sú ochotní akceptovať program otvorenej spoločnosti Georga Sorosa, pre ktorého otvorená spoločnosť rovná sa liberálna demokracia.

Slovensko je priam ukážkovou destináciou hodnotenia stavu demokracie podľa toho, kto je práve pri moci. Keď má vo vedení štátu politické strany poslušne plniace cudzie záujmy, nemá deficit demokracie, ale keď sú pri moci strany s pronárodnou orientáciou, mimovládny sektor bije na poplach. Aj HZDS, štátnotvornú stranu, rozložili metódami Overtonovho okna tak, že v súčasnosti, keď sa povie Mečiar, zatracujú ho aj ľudia, ktorí ho vôbec nepoznajú.

Na malom Slovensku sú skazonosné procesy viditeľné viac než kdekoľvek inde, ale, žiaľ, fungujú tak, že si ich ľudia zahltia starosťami o vlastné prežitie či prežitie rodiny nemajú čas všimnúť. V tejto súvislosti by iste bola zaujímavá výplatná páška Sorosových pobratelov žoldu. Hoci treba priznať, že tento pán sa nijako netají svojimi aktivitami, ba dokonca uverejnil i sumy, ktoré venoval na „demokratizáciu“ pomerov v európskych štátoch. Azda sa raz dozvieme aj mená slovenských žoldnierov. Len aby nebolo neskoro.

Začína sa sústredené bulvárne prekrývanie migračnej hrozby médiami

Odmietanie kvót migrantov je vlastenecký akt

Milan KENDA – Karikatúra: ZATL

V istom našom humoristicko-satirickom časopise som od neznámeho autora videl túto sentenciu: „Optimista u nás sa učí po anglicky, realista u nás sa učí po arabsky.“ Bystrý a vtipný postreh s varovným akcentom, dúfajme, že nepôjde o prognózu, akej sa v realnej podobe slovenské obyvateľstvo dočká v najbližšej budúcnosti.

Hrozba zaplavenia našej vlasti moslimským etnikom sa v súčasnosti v čase bulvárneho harašenia so Zsuzsu, zvanou Mata Hari, začína akosi podceňovať. Pod vplyvom usilovného podceňovania a zosmiešňovania bratislavskou kaviarňou a jej súzvučnými médiami sa táto hrozba premieňa na akéhosi papierového či elektronického tigra, na doznievajúcu agendu a ideovú barlu koalície, ku ktorej sa sem-tam v tejto veci pridávajú aj podaktoré opozičné hlasy.

Skutočnosť, že táto hrozba už mediálne nekulminuje, však neznamená, že sa nadobro stráca. Fundamentálnym strelivom pre moslimských fanatikov je ortodoxia biblického Starého zákona. Cez jeho prizmu sa moslimským pravoverným fanatikom javí počinanie Európanov, odchovaných kresťanskými regulami vrátane novelizácií najprísnejších dogiem a noriem ako neodpustiteľná zrada Božieho slova. Ako treštuhodné kacírstvo. Preto sa najbigotnejší a najmilitantnejší spomedzi podrezávačov oviec zameriavajú na rituálne podrezávanie kresťanov. A v rýdzo európskom prostredí, bez ohľadu na vierovyznanie či ateizmus vytýpaných alebo náhodných obetí, sa rituálne popravy menia na rýchle teroristické útoky buď večne funkčným nožom, alebo moderným kalašnikovom, prípadne masívnym nákladiakom so sériovým masakrovaním.

Ako by takáto starozákonná spoločnosť, hoci využívajúca najmodernejšie technológie, mohla v americkom (prípadne európskom) prostredí vyzeráť a desivo pôsobiť, to nám ukazuje pozoruhodný zahraničný TV seriál Príbeh služobníčky. Dobré by si ho mali pozrieť všetci podceňovači moslimského terorizmu a jeho liahne v podobe rozmanitých ortodoxných islamských štátov, inšpirovaných starozákonnými zákazmi a zvykmi. Ako zobrazť ľuďom radosť zo života, to v európskej histórii deprimujúcim spôsobom ukázala asketická, ortodoxná a bigotná nábožensko-politická diktatúra Kalvína (Jeana Calvína) v Ženeve po roku 1541.

Výstižne takúto atmosféru a motíváciu vyjadril Adam Blake v knihe Pod-

vod od Mŕtveho mora (Ikar 2012): „Objavili sa aj názory, že podstatou fundamentalizmu je neflexibilná interpretácia Božieho slova. Fanatik vníma Božie slovo zhmotnené, stáva sa preňho fyzickou vecou, niečím, čo naozaj existuje, a keďže je aj základným kameňom samého bytia, treba ho mať v úcte. Zdá sa, že neexistuje

raciálna hranica, ako ďaleko sú ľudia s takto nastaveným myslením schopní zájsť, aby sa pomstili tým, ktorých pokladajú za nepriateľov Božieho slova.“ Žiaľ, neriadia sa múdrou výzvou veľkého proroka Mohameda: „Nijaký nátlak vo veciach viery!“

Oponent môže namietat: Ak sú pre moslimských teroristov takým častým terčom kresťania, prečo potom neútočia predovšetkým vo výrazne katolíckych štátoch, ako je napríklad Poľsko alebo Slovensko, ale v štátoch liberálnejších, s výrazným útlmom náboženského cite-

nia? Nuž, vysvetľuje sa to silnejším a celosvetovým ohlasom i akousi „teroristickou prestížou“, ak zabijaci zaútočia vo vojenských a v policajných mocnostiach – v západných štátoch s veľmo-

enskou kvalifikáciou či aspoň aurou. No predovšetkým ide o rozsev moslimských bojovníkov vo svätej vojne po štátoch s daurami, neveriacimi psami. So záplavou moslimských migrantov bojacich sa doma o svoje životy a moslimov hľadajúcich v Európe lepšie uplatnenie i vyššiu životnú úroveň, strácajú sa v mase nenápadne preniknúť do týchto lokalít aj vycvičení teroristi. Preto je najviac útokov v ekonomicky najúspešnejších štátoch Európy s výnosným sociálnym zabezpečením.

Pri našom biednom sociálnom zabezpečení, slabých mzdách a povestne mizerných dôchodkoch nám moslimskí migranti s primiešanými teroristami zatiaľ nevenujú nijakú významnejšiu pozornosť. Lenže to, čo je dnes ešte slabé, môže byť nie sice hneď zajtra, ale pozajtra výrazne lepšie, takže niekedy v budúcnosti môžeme byť cieľovou krajinou aj my! Podľa vývoja slovenskej ekonomiky môže to byť dokonca v blízkej budúcnosti.

Najnovšie sa v niektorých moslimských štátoch a v niektorých islamských cirkevných centrách začínajú zdôrazňovať tolerantné a mierumilovné myšlienky proroka Mohameda, ktoré prinášajú nádej pre dnešný rozbúrený svet. Uvidíme, či tieto pozitívne tendencie získajú prevahu, keď sa hľadiska tradícií mali byť dominantné.

NA MARGO

V ostatnom čase sa často manifestuje problematika oligarchie. Oligarchia existovala dávno predtým, ako vôbec vznikla myšlienka sociálneho štátu. Ved' definícia oligarchie pochádza od Aristotela. Sociálny štát je pokusom aspoň čiastočne moc oligarchie obmedziť. Jean-Jacques Rousseau poukázal na to, že ak sa zákony nebudú zameriavať na zmierňovanie nerovnosti, časom sa stane, že aj spoločnosť, ktorá sa začala úplnou rovnosťou, napokon vyústi do takej nerovnosti, ktorá fakticky znemožní existenciu občianskej spoločnosti – nevoľníctvo alebo otroctvo už budú len následok.

Vláda oligarchie

Ponovembrové elity spustením privatizácie, postupnou demontážou sociálneho štátu spolu s odbúraním prakticky všetkých limitov vlastníctva vytvorili predpoklady oligarchizácie spoločnosti. Súčasný protesty proti oligarchii by preto mali byť adresované proti tým, ktorí svojou politikou oligarchiu vytvorili. To, že protesty sú nasmerované proti následku, nie proti príčinám a iniciátorom tejto politiky, ukazuje, že moc oligarchie je už dostatočne pevná a efektívna. A oligarchia sa nikdy v dejinách nevzdala svojej moci dobrovoľne. Rozhodne nie po protestoch. Podľa profesora politológie oligarchia nie je sociálna vrstva, ale spôsob vládnutia, takže môže vystriedať trebárs demokraciu či diktatúru a pod. Viaceré sektory v štáte môžu existovať len preto, že niekto vyrobí tovary a služby, o ktoré má niekto záujem a zaplatí za ne. Štátna správa, súdy, polícia, armáda, zdravotníctvo školstvo, sociálne služby a pod. priamo neprodujú žiadne také tovary a služby, ktoré znamenajú kladný prínos pre štátny rozpočet. Preto by som aj oligarchov rozdelil na takých, ktorí sú pre fungovanie štátu prospešní, a takých, ktorí štát iba okrádajú. Ľudová revolúcia na odstránenie bohatých ľudí sa už vyskúšala vo viacerých krajinách a často sa skončila katastrofou. Jednoduchí ľudia totiž dokážu pracovať podľa nejakého príkazu, no nedokážu prácu samostatne organizovať tak, aby efektívne zamestnali aj iných ľudí. Majetní a podnikateľsky úspešní ľudia (niekto ich nazýva oligarchovia) majú aj jednu dobrú vlastnosť, že sa vedia starať o svoj majetok tak, aby ho zveľaďovali a zamestnávali pritom všetkých dostupných ľudí.

V demokratickej krajine možno prijať také zákony, že sa úspešní a majetní ľudia rozdelia so ziskom z podnikania spravodlivo s nemajetnými a neúspešnými ľuďmi (príkladom môže byť Dánsko alebo Fínsko). Musíme sa s tým zmieriť, že existujú veľmi ambiciózni ľudia, ktorí sa chcú výrazne presadiť. Vždy je lepšie, keď je to v podnikateľskej sfére ako vo vojenských ťaženiach. Demokracia a zákonodarstvo je aj o tom, aby sa takíto ambiciózni jednotlivci nevymkli kontrole.

Dušan PIRŠEL

ČRTA

V roku 2010 uverejnili SNN štúdie nitrianskeho autora Rudolfa Ďuriša, matičiara z legionárskej rodiny, o osude jeho predkov v légii, ale aj text, ktorý po dlhých rokoch znovu prelomil ľady mlčania o legionárovi Mikulášovi Gacekovi. Spomedi tisícov iných je to výnimočný príbeh človeka, ktorý si aktívnu účasťou v česko-slovenských légiiach priťažil v desaťročnom väznení v sovietskych gulagoch.

Legionársky osud

SNN č. 44/2010 uverejnili v úprave D. Kerného nielen celostránkový súhrn životopisných údajov, ale aj pohľad R. Ďuriša na literárne dielo a duchovný odkaz M. Gaceka. Osobitne na to, že v archívoch Matice slovenskej sa okrem iného ocitla jeho štúdia O umení v živote ruských klasikov z roku 1944, jeho denník až do roku 1945, ako aj jeho preklad diela Ľudovíta Štúra Slovanstvo a svet budúcnosti tiež z roku 1944.

Zásluhou Matice slovenskej vyšlo v roku 1936 jedno z pozoruhodnejších diel o pôsobení česko-slovenských légii v Rusku cenné tak vecnosťou, ako aj kritickým slovenským pohľadom na toto vojsko. Po roku 1945 trvalo dlho, kým sa o M. Gacekovi mohlo hovoriť. Matičiar R. Kubiš na to využil Slovenské národné noviny, aby o. i. zdôraznil, že v Literárnom archíve Matice slovenskej z roku 1990 sa nachádza aj hodnotenie „podivuhodného prekladateľského diela, ktorým prispel M. Gacek k obohateniu repertoáru Slovenského národného divadla“. Denník uložený v Matici slovenskej v roku 1945 pod názvom Surová býva vše pravda života vyšiel až v roku 1955. Až po takmer osemdesiatich rokoch po prvom vydaní vydala Matica slovenská v roku 2015 Sibírske zápisky z rokov 1915 – 1920 a v roku 2017 aj prvé súbornejšie životopisné dielo o M. Gacekovi. Kniha pod názvom Päť osudových návratov Mikuláša Gaceka sa o. i. predávala ako jediná pôvodná slovenská publikácia tohto druhu v historickom legionárskom vlaku, ktorý za veľkého záujmu navštevovali staršie i mladé generácie na početných zastávkach na železničných stanicách na Slovensku. SNN o tom priniesli na svojich stránkach nejednu fotografiu a nejednu text od E. Semanca a D. Kerného.

(ddk)

Eufória už vyprchala, spokojnosť ruských občanov s vývojom v Ruskej federácii z roka na rok klesá

Dôchodková reforma nahlodalala Putinov režim

Radoslav ŽGRADA – Ilustračné foto: ruská tlač

Po eufórii z roka 2014, keď došlo k pripojeniu Krymu k Ruskej federácii, súzvuk verejnej mienky s oficiálnou politikou štátu sa začína vytrácať. Vlastenectvo, ktoré bolo vybičované známymi udalosťami počas a po štátnom prevrate na Ukrajine, bolo prehlúsené každodennou nelichotivou životnou realitou. Posledné prieskumy verejnej mienky to jednoznačne dokazujú. Počet Rusov, ktorí sú rozčarovaní terajším vývojom v krajine, prevýšil počet tých, ktorí sú s kurzom štátu spokojní.

Ako uvádza agentúra Levada, nespokojných s vývojom bolo v prieskume štyridsaťpäť percent opýtaných, nastavený kurz krajiny naopak schvaľovalo štyridsaťdva percent účastníkov. Zvyšných trinásť percent nedokázalo odpovedať. Pôsobenie Vladimíra V. Putina na čele krajiny momentálne schvaľuje päťdesiatšesť percent občanov, tretine sa prezidentovo počínanie nepozdáva. Je to síce miera, s ktorou sa nemôže pochváliť žiaden západný politik, ale po tom, čo v marci 2018 v prezidentských voľbách za neho hlasovalo vyše sedemdesiatšesť percent voličov, je úbytok značne citelný.

■ JE ČAS NA ODCHOD?

Dôvodom poklesu je podľa väčšiny analytikov vlni schválená dôchodková reforma, ktorá zvyšuje vek odchodu do penzie o päť rokov. Rusi v terajšom prieskume, ako je už dlhodobým trendom, negatívne hodnotili pôsobenie premiéra Dmitrija I. Medvedeva. Spokojných je tridsaťtri percent opýtaných, nespokojných šesťdesiatšesť percent. Činnosť vlády – tridsaťosem percent ju chválí, šesťdesiatjeden percent je nespokojných, a parlamentu – tridsaťtri percent spokojných, šesťdesiatim štyrom percentám sa nepozdáva. Čelní ruskí politici nevyužili po udalostiach s pripojením Krymu politický kapitál, nespokojili sa hlbšie s národom, a to ich v budúcnosti bude rozhodne bolieť. Po Kryme možno vychádzali z predpokladu, že nepopulárne opatrenia treba urobiť teraz, keď je ich popularita na vrchole a je z čoho ukrojovať. Rozčarovanie z politiky Vladimíra V. Putina je v ruskej spoločnosti citelne všade – najmä na internete vrátane webov a skupín, ktoré ruského prezidenta roky bránili a podporovali. Rastie počet tých, ktorí sú ochotní poďakovať Putinovi za to, čo urobil, ale myslia si, že sa už vyčerpal a že sú potrebné zmeny k sociálne spravodlivejšej podobe Ruska.

■ PROBLÉM JE MEDVEDEV

Putin urobil minulý rok viacero nepopulárnych krokov. Opätovne vymenoval vládu neoblíbeného liberálne orientovaného Dmitrija I. Medvedeva. Vláda zvýšila DPH z osemnásť na dvadsať percent z dôvodu slabého toku vonkajších aj vnútorných investícií. Uvažuje sa o navýšení komunálnych služieb. A ako sme už spomínali – predovšetkým šlo o zavedenie

dôchodkovej reformy, ktorá v ruskom svete bola minulý rok témou číslo jeden. Prehlušila dokonca aj majstrovstvá sveta vo futbale, konajúce sa v Rusku, ako aj iné témy.

Ruský prezident viackrát v minulosti otvorene prehlasoval, že pokým bude v úrade, posunutie veku odchodu do dôchodku neumožní. Nedodržiav

ločností budú vypočítané na úkor záujmov obrovského masu obyvateľstva.

Môžeme sa len domnievať, čo ho viedlo k takému necitlivému, nehumánnemu rozhodnutiu na pozadí reality bohatnutia oligarchov, ktoré podľa sociológov pobúrilo osemdesiatdva percent Rusov. Pri pohľade na hranicu odchodu do dôchodku v Európskej

Dôchodková reforma v Ruskej federácii nahnevala mnohých Rusov. Vek do dôchodku sa bude predlžovať. Chceme sa dožiť penzie! Hlása transparent.

svoj sľub Putin teraz tvrdí, že tak či tak by sa musel v Rusku za päť až sedem rokov zvýšiť dôchodkový vek. Napriek tomu jeho opakované prehlásenia neznejú presvedčivo už len z toho dôvodu, že ide o dlhé obdobie, v priebehu ktorého by sa možno mohol negatívny trend zvrátiť. A nie je lepšie takéto opatrenie nechať na svojho nástupcu a odísť do histórie ako ľudu naslúchajúci a ním milovaný štátnik?

■ SOCIÁLNA PRIEPASŤ

V tomto bode boli predložené dobré návrhy, ale všetky sa týkali pre rozdelenia príjmov z veľkého kapitálu a zavedenia progresívnej stupnice zdanenia. Napríklad miera návratnosti cien benzínu v ruskom ropnom priemysle je štyridsať percent. To je dosť veľa. Pre porovnanie – ziskovosť v ťažobnom priemysle v Spojených štátoch amerických je iba desať percent. Priemerná miera zisku v Rusku je osem až desať percent. Stručne povedané, ruské ropné spoločnosti dostávajú mimoriadne vysoké monopolné zisky, z nich hlavný podiel tvoria poplatky za prírodné zdroje, ktoré by mal štát primerane prerozdeliť a vynaložiť na potreby národa. Vladimír V. Putin sa rozhodol, že to tak nebude a záujmy predstaviteľov veľkých spo-

únií je vek šesťdesiatpäť priemerom s menšími odchýlkami smerom dole aj hore, ako napríklad šesťdesiat až šesťdesiatdva u mužov vo Francúzsku a na opačnej strane šesťdesiatšesť až šesťdesiatosem v Írsku. V Rusku sa vek odchodu do dôchodku posunie na šesťdesiatpäť rokov u mužov a šesťdesiattri u žien. Muži sa však v Rusku priemerne dožívajú 64,7 roka a do dôchodku by mali ísť v šesťdesiatpäťke, štát tým ušetrí miliardy rubľov na dôchodkoch, ktorých sa ich poberatelia nedožijú! (Poznámka autora: desaťročný priemer; celkovo vek dožitia stúpa: u mužov v roku 2016 66,56 a v roku 2017 67,5 roka, ženy sa dožívajú o vyše desať rokov viac ako muži.) Na tomto fakte nič nemení ani to, že vláda sa rozhodla zavádzať zmenu postupne. Začne sa v roku 2019 a prechodné obdobie bude pre ženy trvať až do roka 2034. Muži sa na svoj strop dostanú skôr, a to v roku 2028. Počítal Putin s faktom, že mnohí súčasní dôchodcovia v Rusku sú voči reforme ľahostajní, pretože penziu už dostávajú, a väčšina mladých Rusov sa táto otázka javí nezáujmavá a príliš časovo vzdialená, aby sa ňou zapodievali?

Rozhodnutie o zvýšení veku odchodu do dôchodku v Rusku zasiahne nielen hmotnú úroveň

(ľudia stratia v priebehu prvého roka programu 82,2 miliardy rubľa v rámci príjmu), ale bude to pre celú krajinu silná psychologická rana.

Ruská verejnosť dáva najavo rozhorčenie nad tým, že navzdory sankciám majetok ruských oligarchov neustále rastie a zatiaľ sociálna sféra je reštrikciami maximálne zaťažená. Silná vlna nevoľe sa v poslednom období zdvihla v súvislosti vyňatia spoločnosti Rusal oligarchu Olega Deripaska zo sankčného zoznamu a najmä prehlásením ministra ekonomického rozvoja Maxima Oreškina (prezidentom vymenovaného) na ekonomickom fóre v Davose v januári tohto roka o „uzavretých rokovaniach“ vo veci prípravy ďalších privatizácií štátnych spoločností vrátane predaja zahraničným investorom. Sociálna priepasť v spoločnosti je aj podľa oficiálnych údajov Ruskej štatistickej agentúry alarmujúca. V Rusku dosahuje počet chudobných ľudí, ktorým stačia peniaze iba na základné potraviny a oblečenie, najmenej päťdesiat miliónov! Z nich tretinu tvoria tí, ktorí nemajú ani na jedlo. Práve pre nich je dôchodková reforma ďalšou ekonomickou ranou.

■ SVETOVÝ ŠACHISTA

Vladimír V. Putina právom považujú za veľkého svetového politického šachistu, ako to naformuloval Zbigniew Brzezinski vo svojej „učebnici geopolitiky“ Veľká šachovnica. Na svetovej scéne vytiahol Rusko znova do pozície globálnej veľmoci, čo však pri inteligenčnej a morálnej výbave anglosaských politikov nebolo až také ťažké. Lenže Rusko svojimi vnútornými rozpormi a sociálnou nerovnosťou stále viac pripomína cársku monarchiu a tieto rozpory sa môžu obrátiť nečakánym smerom. Viacerí intelektuáli sa pýtajú, či v takejto situácii nečaká Rusko ďalšia revolúcia, krajina túto historickú skúsenosť už má. Žeby nám šachový veľmajster Putin do budúcnosti chcel naordinovať novú boľševickú revolúciu? V čase stúpajúcej konfrontácie medzi Ruskom a Spojenými štátmi si musí byť aj Putin vedomý, že miera súdržnosti štátnej moci s vôľou a potrebami ľudí musí byť omnoho väčšia, aby nenastala situácia, keď obyčajní Rusi nebudú mať motiváciu bojovať za režim, ktorý vytvára obrovskú sociálnu nerovnosť.

FEJTÓN

Jusko ho videl už zďaleka. Opieral sa o barly uprostred hlúčika okolostojacich a čosi vysvetľoval. Poznal tú gestikuláciu i význam slov, keď neďávno bol svedkom jeho opisu pádu z lešenia. Ako vtedy prizvukoval, padal tak, ako sa má: na nohy, dokonca sa mu pred dopadom podarilo aj prikrčiť kolená. Len čo sa mu nohy dotkli zeme, skydol sa smerom dopredu. Rukami si stíhol pri páde ešte chrániť hlavu. Vďaka adrenalínu pritom necítil nijakú bolesť. Len sa nedokázal postaviť. A potom si ešte uvedomil, ako sa okolo neho zbiehajú akési ľudia, ako čosi hovoria a kamsi telefonujú, aby vzápätí všetko zmizlo a on stratil vedomie. Prebral sa až v nemocnici na lôžku. Vtedy ho už bolelo všetko. Lekár mu vravel, že ho budú musieť operovať. Zrejme bol v šoku, lebo stále omieľal, či bude môcť chodiť. Doríť, čo sa to vlastne stalo? Uznával, že nebol na stavbe pripútaný, ale to nebol nikto z nich. Práve on si to však musel odsakáť?! Jusko

zbadal, ako Arpád ukazuje okolostojacim na pravé rameno. Dovtipil sa, že hovorí o tom, ako si jeho povestný anjel strážny na chvíľu vzal voľno. A potom už prítomným s barlami ukázal, ako vie chodiť, hovoril o tom, ako – keď liečba bude

dem rozhodovať ja, ale kolega,“ dušoval sa Arpád zakaždým, keď o tom hovoril. A bol to veru dobrý rozprávač, ktorý vedel upútať početné publikum. Tak ako teraz, keď sa už okruh jeho poslucháčov pomaly rozchádzal, takže čoskoro ostal

Príslovečné z pekla šťastie

úspešne pokračovať – čoskoro vybehne na trávnik. Pravdaže, už nie ako hráč, na to je pristarý, ale možno ako rozhodca okresných futbalových súťaží. A ak to nepôjde, tak aspoň ako delegát. Jusko si spomenul, ako mu Arpád kedysi priblížil svoje zážitky z rozhodcovského života. Utkvela mu najmä tá, ako si funkcionári domáceho mužstva pred nedeľňajším zápasom poplietli rozpis rozhodcov a oslovili ho s finančnou ponukou. Chceli, aby odpískal jedenástku, či inak prispel k víťazstvu ich futbalistov.

„Do konca života si budem vyčítat, že som sa vtedy priznal, že zápas nebu-

sám. Len chvíľu, kým k nemu neprišiel Jusko.

„Počúval si?“ – „Veď to už poznám. Mimochodom, zlepšilo sa to?“ – „Podstatne, ale keď sa chystá zmena počasia, nohy ma bolia tak, že si musím dať hneď dve tabletky od bolesti... Na dnes to stačilo, pôjdem si ľahnúť a odpočinúť.“

Spoločne sa vybrali k neďalekému činžiaku. Pomaly, ako to dovolili Arpádove boľavé nohy a barly. Keď sa potom rozlúčili, Jusko sa rozhodol absolvovať zvyšné kilometre počas svojej približne desaťtisícrokovej dennej prechádzky. Mal pritom dosť času uvažovať o Arpá-

dovom životnom príbehu. Kedysi to bol ambiciózný futbalista, ktorý dokonca hrával prvú ligu. Vtedy všetci naoko pracovali v jednej známej fabrike, ktorá zamestnávala takmer päťtisíc ľudí. Futbalisti sa pri tom počte zamestnancov celkom stratili. Po nežnej revolúcii sa všetko zmenilo. Musel si hľadať nové miesto. Bez kvalifikácie a s frajer-skými móresmi sa dlho nikde neohrial. Začas ešte rozhodoval v okresných futbalových súťažiach, ale aj tu musel skončiť. Čosi pritom zarobil, ale vyžít sa z toho určite nedalo. Ako stavbár nastúpil na dvoj- i trojmesačné turnusy ďaleko od svojho rodného mesta. Pravdaže, ako pomocný robotník mal vždy hlboko do vrecka. Kedysi sa ním dievčatá šaleli, čakali ho pri futbalovej šatni po každom víťaznom zápase. Ostali z toho len spomienky a fanfaronstvo podobné tomu, aké predvážal na futbalovom trávniku. Aj napriek všetkému, čo v živote preskákala, tí, čo ho poznali, vraveli, že mal zakaždým prísllovečné z pekla šťastie.

Marián ŠIMKULIČ

Dokumentárny film Niečo naviac o postihnutom dievčati získal cenu Fra Angelico O problematike Downovho syndrómu

Michal SITNIK – Foto: internet

Autorská dvojica Palo Kadlečík a Martin Šenc, ktorá spoločne minulý rok v septembri uviedla do kin celovečerný dokumentárny film Niečo naviac, si v minulých dňoch v Primaciálnom paláci v Bratislave prevzala cenu Fra Angelico. Spolu s ďalšími laureátmi v oblasti slovesného, výtvarného a hudobného umenia, ktorí sa vo svojej tvorbe i práci pričínili o rozvoj kresťanskej kultúry na Slovensku, ich ocenila Rada Konferencie biskupov Slovenska pre vedu, vzdelanie a kultúru, ktorú vedie ordinár Ozbroyených zborov a ozbrojených síl SR Mons. František Rábek.

Dokument Niečo naviac koncom roka 2018 zarezoval v slovenských kinách a prejavili oň záujem viaceré televízie na Slovensku i v Česku. Tvorcovia filmu spolu s jeho protagonistami dodnes organizujú projekcie aj v menších kultúrno-spoločenských priestoroch, kde osobne diskutujú o filme, ale aj o problematike Downovho syndrómu na Slovensku.

■ TÍNEŽERKA DOROTKA

Hlavnou aktérkou filmu je trinásťročná Dorotka s Downovým syndrómom. Jej rodičia kedysi odmietli ponuku lekárov zbaviť sa tohto dieťaťa. Dnes je z Dorotky tínežerka, ktorá má svoje sny a túžby tak ako všetci mladí ľudia v jej veku. Jeden sen však prerástol všetky – stať sa herečkou...

Pôvodne mal byť film Niečo naviac krátkometrážnym televíznym dokumentom o bratislavskom divadle Dúhadlo, v ktorom sa v úlohe hercov predstavujú práve deti s Downovým syndrómom. Napokon sa však kameraman a režisér Palo Kadlečík, ako aj scenárista a dramaturg Martin Šenc

zamerali na jednu z herečiek – a to práve na Dorotku Vičkovú. Štyri roky objavovali jej zvláštny svet a to, čo zachytili na kameru, je jedinečné a nepoznané. Ich spolupráca nakoniec prerástla do rovnocenného autorského partnerstva. V divákovi svojím filmom zanechávajú dojem, že ľudia, ktorí majú vo svojom okolí dieťa s týmto syndrómom, môžu byť veľmi šťastní.

Mladí tvorcovia sa rozhodli podať príbeh dievčata s Downovým syndrómom tak, aby mal potenciál osloviť široké spektrum divákov. Napriek náročnej a vážnej téme ju autori podávajú pozitívnu formou s láskavým humorom. Snímka Niečo naviac prináša zároveň silné posolstvo, ktoré divák doslova zasiahne. Ak dokážeme vyjsť zo svojho egoizmu a nachvíľu prestaneme dávať na prvé miesto seba, dostaneme oveľa viac, ako by sme čakali.

■ VIZITKY TVORCOV

Dokumentárny film Niečo naviac do kín uviedla viani v septembri distribučná spoločnosť FILMTOPIA, hudbu k filmu zložila

známa hudobná skladateľka Ľubica Čekovská.

Palo Kadlečík sa narodil v roku 1986 v Bratislave a vyštudoval Ekonomickú univerzitu. Tvorbe dokumentárnych filmov sa aktívne venuje od roka 2010 a v súčasnosti pôsobí ako kameraman a režisér v Lux communication. Jeho tvorbu predstavujú prevažne filmy o slovenských misionároch pôsobiach vo svete. Je tiež zakladateľom a organizátorom skialpového filmového festivalu Snehová vločka.

Druhý z tvorcov Martin Šenc sa narodil v roku 1986 v Sobrance, vyrastal v Humennom. Študoval slovenský jazyk a literatúru v Trnave, neskôr dramaturgiu a scenáristiku na Filmovej a televíznej fakulte VŠMU v Bratislave. Venuje sa filmovej, televíznej a rozhlasovej scenáristike, dramaturgii a príležitostne aj režii. Spolupracuje so Slovenským rozhlasom, píše rozhlasové scenáre i filmové recenzie, eseje či fejtóny. Aktívne sa venuje tiež hre na klavíri, vystupuje s viacerými umelcami, ale aj na doskách Radošinského národného divadla či RedCatCabaret v Bratislave.

Záber z oceneného filmu Niečo naviac a jeho protagonisti

Cena Fra Angelico, ktorú Rada pre vedu, vzdelanie a kultúru pri KBS udeľuje popredným umelcom, vedcom a teoretikom, je prejavom uznania zástupcom umeleckej obce zo strany katolíckej cirkvi. Odkazuje na talianskeho maliara a dominikánskeho kňaza, ktorého vyhlásil za blahoslaveného Ján Pavol II. v októbri 1982. Myšlienka podpory a ocenenia umelcov cenou Fra Angelico zo strany Konferencie biskupov Slovenska prostredníctvom jej Rady pre vedu, vzdelanie a kultúru od roka 2002 je prejavom uznania zástupcom umeleckej obce od katolíckej cirkvi, ktorí aj dnes v čase úpadku kultúry, globalizácie, komercializácie a liberalizmu, napriek silnejúcemu tlaku neváhajú presadzovať vo svojej tvorbe kresťanské myšlienky a hodnoty.

LAUREÁTI CENY FRA ANGELICO 2019 Hudobné umenie:

1. doc. Mgr. art. Pavol Tužinský, ArtD.
2. Františkánska schola Bratislava (súbor vedie organistka a zbornajsterka Mgr. Sylvia Urdová, PhD.)

Výtvarné umenie:

1. Milan Opálka, akad. sochár
2. Mgr. Peter Krupa
3. Juraj Krajčo, akad. sochár
4. Marek Trizuljak, akad. mal.

Slovesné umenie:

1. PaedDr. Blažej Belák
2. Ing. Pavol Kadlečík, Mgr. art. Martin Šenc (1. cena)
3. Mons. Viliam Judák

Za prínos do kresťanskej kultúry:

1. RNDr. Ľubomír Viliam Prikrýl, CSc.
2. PhDr. Mária Pisárčiková
3. Mgr. Jozef Lenhart

Juraj ŠEBESTA: Hévíz 2090, Culture Positive, Bratislava 2018

Nežné aj horúce dotyky leta

KNIHA TÝŽDŇA

Je vzácnym darom pre prozaika, keď dokáže vo svojom príbehu opísať tie prvé záblesky jemnej živočišnosti, ktoré sa občas objavujú pri osudových stretnutiach. Juraj ŠEBESTA sa vie s atmosférou, ale aj opismi či dialógmi pohrať tak, že vo vás vzbudzuje hriešnu túžbu nakúkať do deja trebárs aj kľúčovú dierkou.

A veru je kde nakúkať. Pred čitateľom sa rozvíjajú ľúbostné príbehy situované do známeho kúpeľného mesta. Aby to však autor nemal jednoduché, zaradil časť deja svojej prózy do budúcnosti, a tak vznikla sčasti dystopia, ako to bude na tom našom krásnom Slovensku vyzeráť o pár desaťročí. Ja len prezradím, že v rámci Európy budú Slováci a Maďari dávaní ako vzor spolunažívania. A ešte jednu príjemnú zložku má román Juraja Šebestu. Sú to časté výlety do kulinárskych zázračných priestorov maďarskej či slovenskej kuchyne. Jednoducho, ide o čítanie klasicky vystavanej prózy, zážitok, ktorý si každý vytrénovaný čitateľ necháva na večer k nočnej lampe a šálke dobrého čaju. V úvode som nenápadne spomenul živočišnosť. Áno, zmyselnosti a erotiky je v románe Hévíz 2090 na slovenské pomery požehnané. Šebesta však patrí medzi autorov, ktorí majú schopnosť podať opis milovania cudne, a pritom vášnivo, realisticky, ale slovami básnika. Azda okrem Dušana Mitana sa tu málokto v erotike pohyboval podobne suverénne. Otvoriť knihu znamená podľa mňa vyzvať autora, aby vám rozpovedal príbeh. Šebesta príbehy rozprávať vie. Vie byť horúco milostný, ale aj štipľavo ironický, turisticky utaraný aj tajomný ako strážca tajomstiev. Podtitul tejto knihy znie: Láska kedysi a dnes. Ako keby autor inzeroval svoj návod na lásku v budúcnosti. Avšak chyba! Láska je rovnaká teraz ako v minulosti a za rovnakou láskou kráča. Láska je totiž stále tá istá. Teda tá pravá láska...

(mab)

MEDAILÓN

Už tradične považujeme harfu v zostave orchestra za kráľovský nástroj. Je pre nás čarovná nielen svojou impozantnou pozlátenou veľkosťou, ale najmä vďaka pramienkom, potokom či vodopádom tónov, ktoré vyludzuje. Stačí, aby si k nástroju sadla hráčka kvalít Kataríny TURNEROVEJ.

V súzvuku kráľovských strún

Katarína Turnerová sa narodila 17. februára 1969 v Žiline, kde po základnej škole vyštudovala Konzervatórium v Žiline. Nasledovalo štúdium na pražskej AMU (1988 – 1992) a členstvo v medzinárodnom symfonickom orchestri United Philharmonic Vienna vo Viedni.

Katarína Turnerová už počas štúdia na AMU v Prahe začala pôsobiť ako prvá harfistka v Symfonickom orchestri Slovenského rozhlasu v Bratislave, kde zastávala tento post v rokoch 1990 – 1995. Od roka 1995 je prvou harfistkou v orchestri Slovenskej filharmónie.

S manželom flautistom Mariánom Turnerom tvoria komorné duo, ktoré odohralo stovky koncertov doma aj v zahraničí. Ako sólistka i komorná hráčka účinkuje na domácich koncertných pódioch a hudobných festivaloch, kde spolupracuje s radom popredných inštrumentalistov, spevákov, speváckych zborov, komorných ansámblov i orchestrov. Katarína Turnerová participovala aj na nahrávkach filmovej hudby pre európske, austrálske, ázijské i americké kinematografické spoločnosti. Veď nenadarmo pri tejto umelkyni kritika píše: „Katarína Turnerová je typom profesionálne pedantnej a citlivo muzikálnej umelkyne, ktorá má zmysel pre temperamentný spád i meditáciu. Pre svoj perfekcionizmus v príprave i predvedení je vyhľadávanou orchestrálnou, sólovou a komornou hráčkou.“

Katarína Turnerová oslávila v týchto dňoch okružle jubileum. V mene redakcie SNN jej srdečne blahoželáme.

(mab)

HUMORESKA

Ani v tomto požehnanom roku 2019 neprestali jednotlivci aj celé kolektívy vymýšľať, ako spestriť nám obyčajným ľuďom život. Aj istý indický mládenec mal sklony k spomínanému spestrovaniu, a tak zažaloval vlastných rodičov, že ho vôbec splodili. On im predsa nedal nijaký súhlas, že sa na tento svet žiada... Niekoľko právnikov až zastrihalo ušami, lebo podobné na smiech sveta hovädziny sa už vo svete uchytili. Keď sa viacero znudených a prázdných fafrnkov a bábik rozhodnú žalovať svojich bohatých rodičov, že nedali súhlas na svoje splodenie, to bude masťných žalôb a ešte masťnejších súd-

ných poplatkov. Zdá sa, že u tohto indického Ramuláha voľačo rodičia zanedbali a zďaleka to nebol len písomný súhlas na jeho splodenie. Nejakú varechu, remeň či poriadny

posledný chabý zvyšky pracujúcej strednej triedy? Zaplatíme viac na daniach, lebo tie „šuch-šuch lístky“ budú potrebovať samostatný úrad a s hanbou v tvári ich budeme

s dobrovoľnosťou sexu, stačí zadať meno, prípadne čas, a hneď máte jasno, koľko tuľmákov toto protiznášilňovacie opatrenie do-
držiava. Jedno je isté, bláz-

pozrieme perspektívne, po Schengene nám brúsia mladí Afričania, o ktorých zhola nič nevieme okrem faktu, že do normálnej roboty sa netisnú. Aby sme neboli náhodou optimistickí, tak nás krmia hororovými správami, ako dopadne Veľká Británia po brexite, no a do toho nám bruselskí novinárski ideológovia ukazujú strašidelný obrázok upíra Putina, ktorý sa z Východu strojí skočiť sem dravčím skokom. Zabudli však na syndróm „ZDRASERO“. Nebojte sa, nie je to nič vulgárne. Ide o syndróm, ktorý sme tu na Slovensku nadobudli počas tisícročí vzájomných tancov s Maďarmi, Čechmi aj Rusmi. Ten syndróm to je zdravý sedliacky rozum!

Marek DANKO

O pravotách a zdravom sedliackom rozume

prútik by som tam videl, aby mládenca iné dumy napádali.

Tieto všelijaké písomné potvrdenia sa začali množiť už pred rokom, keď Švédii prišli s tým, aby svoju vôľu na súlož potvrdili obaja účastníci a až potom hupsli na to. Skrátka, že je to ten správny krok, ako zahamovať nahor sa rútiacu štatistiku sexuálne motivovaných trestných činov. Nuž a čo my,

prípadne s manželkou či frajerkou vyplňovať. Na druhej strane, veď dnes už dobrovoľne nosíme všade so sebou nášho osobného uduvača – rozumej mobil. Predtým než sa odoberieme do spálne, odoberieme do kúpeľne. Tam obaja povieme do telefónu „áno“ a pošleme nahrávku príslušnému úradu. Ak by sa niekedy v budúcnosti vyskytli problémy

niv tanec európskych pajtašov vrcholí a pokiaľ slovenský mládenec hľadá niekde v zahraničí aspoň ako-tak zaplatenú prácu, v Bruseli hľadá nejaká nešťastná duša WC pre tretie pohlavie, lebo tak sa cíti byť, a hotovo! Má predsa nárok na vlastnú intimitu... A navyše, bruselskí páni im to WC pre tretie pohlavie aj tak priklepnú. Keď sa na naznačený problém

ČRTA

Polygrafická výroba na Slovensku si začiatkom marca pripomína nenápadné jubileum. Tretí marcový deň v roku 1869 založili v Martine knihtačiar-sky účastinársky spolok, prvú národnú tlačiareň s vydavateľstvom. Jeho predsedom sa stal Ján Samuel Francisci-Rimavský, významný slovenský básnik, prozaik, prekladateľ, publicista a politik, spolupracovník Ľudovíta Štúra.

Takmer neznáme prvenstvo

Prvý knihtačiar-sky spolok v Martine

Knihtačiar-sky účastinársky spolok tlačil Národné noviny, naklonené Slovenskej národnej strane (založenej v roku 1870), a všetci jeho funkcionári boli zároveň členmi strany. Spolok bol tiež prvým slovenským priemyselným podnikom v národných rukách, prvou slovenskou akčiou spoločnosťou. Jeho moderným nástupcom sa stala v roku 1943 Neografia, ktorá má zákazníkov nielen na Slovensku, ale i po celom svete. Domovským mestom spolku bol Martin, ktorý sa počas ďalších desaťročí stal najdôležitejším centrom polygrafie nielen na našom území, ale po druhej svetovej vojne aj v rámci celého Česko-Slovenska. Martinské tlačiarne boli za socializmu naozaj akousi vlnkovou loďou vtedajšieho polygrafického priemyslu.

Podnet na založenie knihtačiar-skeho účastinár-skeho spolku vzšiel z prostredia Matice slovenskej, ktorá vtedy sídlila a doteraz pôsobí v centre Turca. Na vybudovanie modernej tlačiarne však Matica nemala dostatok peňazí. Zvolili preto v tých časoch pomerne rozšírený podnikateľský model – účastinár-sky spolok. Jedným z jeho iniciátorov bol práve spisovateľ, redaktor a spoluzakladateľ Matice slovenskej Ján Francisci-Rimavský. Tento národný buditeľ bol v spolku dlhé roky predsedom a zároveň zameraným organizátorom tlačiarenských a vydavateľských aktivít.

V roku 1875 prišiel zákaz Matice slovenskej – uhorská vláda zakázala jej činnosť. Zhabala jej všetok majetok a neskôr ho odovzdala tzv. Hornouhorskému maďarskému vzdelávaciemu spolku. V tom, o čo sa snažila Matica, však pokračovali martinské spolky s celonárodnou pôsobnosťou, najmä Živena (1869), Slovenský spevokol (1872), Muzeálna slovenská spoločnosť (1893) a práve aj jubilanť – Knihtačiar-sky účastinár-sky spolok (1870). Do roka 1918 tento martinský spolok vytlačil 731 titulov kníh a 378 ročníkov časopisov v celkovom náklade niekoľko miliónov kusov. Viac ako tri štvrtiny tlačovín distribuovaných v tých časoch na Slovensku vychádzalo práve odtiaľto. Účastinár-sky spolok tlačil aj väčšinu periodík, ktoré majú svoje nezastupiteľné miesto aj v dejinách našej žurnalistiky. Patril k nim napríklad Národný hlásnik, Ľudové noviny, Orol, Živena, Slovenské pohľady a viaceré ďalšie. Turčiansky región sa stal jedným z najdôležitejších centier polygrafického priemyslu nielen u nás, ale v rámci celého bývalého Česko-Slovenska. V súčasnosti v poslani knihtačiar-skeho účastinár-skeho spolku pokračuje martinská Neografia.

(ib)

Zbytočné útoky na Ľudovíta ŠTÚRA niektorých korporátnych médií Vizionár, ktorý predbehol svoju dobu

Maroš SMOLEC – Foto: archív

Ľudovít ŠTÚR – zakladateľ Slovenských národných novín – bol génus, ktorý svojim pokrokovým, spoločenským a politickým myslením predbehol dobu minimálne o niekoľko desaťročí. Jeho demokratické myšlienky sa začali realizovať neskôr v politických systémoch nielen slovenského, ale viacerých európskych národov. Bol zakladateľom politického slovenského národa – teda slovenskej štátnosti, ktorú si konečne užívame v súčasnosti. Napriek tomu, že jeho prínos pre históriu národa je výnimočný, niektorí súčasní novinári si nedokážu odpustiť ataky na neho ani po vyše sto šesťdesiatich rokoch od jeho smrti.

To, čo dokázal tento muž za svoj krátky štyridsaťročný život, je neuveriteľné. Porovnávať sa s ním môže iba ak Milan Rastislav Štefánik. Nečudo, že kodifikátor spisovnej slovenčiny sa stal jednou z desiatich najvýznamnejších osobností v celoslovenskej ankete Rozhlasu a televízie Slovenska NAJ SLOVÁK. A má najlepšiu pozíciu, aby túto anketu napokon vyhral. Ľudovít Štúr bol vedcom, profesorom, filozofom, publicistom, novinárom, spisovateľom, básnikom, dopisovateľom nemeckých periodík, zakladateľom a šéfredaktorom Slovenských národných novín, jazykovedcom, politikom, bojovníkom povstalcov a zástancom slovanskej vzájomnosti. Stihnúť toľko za štyri dekady života nedokáže hocičo. A možno práve preto – že obetoval svoj život v prospech slovenského národa, bojoval za slovenskú svojprávnosť, vyhlásil nezávislosť od uhorskej nadvlády maďarského národa, hlásal spoluprácu slovanských kmeňov a dnes je hrdým vzorom moderných slovenských vlastencov – sa v súčasnosti stáva terčom útokov niektorých médií neoliberálneho zamerania alebo bulvárnych plátkov.

■ VRAJ ANTISEMITA

Dá sa pochopiť zámer niektorých žurnalistov diskreditovať osobnosť Štúra. Najskôr je to účelovosť. Možno to robia na objednávku, možno sú len nedoukovia. Ich články však výrazne dehonestujú odkaz tohto veľikána. Zarážajúce je však, ak sa k takýmto diskusiam pripoja aj vzdelaní historici Slovenskej akadémie vied (SAV). Ich názory získavajú značný priestor v uvedených médiách, aby zarezonovali.

Objavilo sa už viacero článkov a vyjadrení, ktoré otvorili otázku, či bol Ľudovít Štúr antisemita. Týždenník týždeň ho dokonca stvárnil na titulke jedného vydania v gardistickej uniforme. Denník N išiel ďalej. Jeho portrétovej podobizeň pozmenil fúzikmi Adolfa Hitlera. Už tieto stvárnenia prezrádzajú zámer uvedených periodík. Neotvoriť serióznu odbornú diskusiu na túto tému, ale nainfikovať svojich čitateľov i slovenskú verejnosť o Štúrovom odpore proti židovskej menšine. Obrazové stvárnenia hrajú na city a emócie. V človeku vznikne obraz, ktorý už potom ťažšie zmení odborná polemika. Denník N v rámci svojho vydania s urážlivou podobizňou Štúra dal priestor historikovi SAV Miloslavovi Szabóovi, ktorý na otázku, či boli štúrovci antisemiti, reagoval: „Nedá sa to takto tvrdiť. Pravdou je, že mnohí z nich na čele so Štúrom mali protižidovské predsudky. Obviňovali – a treba zdôrazniť – že jednostranne – židovských krčmárov a úžerníkov z ekonomického a morálneho úpadku Slovákov. Nešírili však konšpiračné teórie o sprisahani Židov či židovskej „rasy“ s cieľom svetovlády. Takýto extrémny ideologický antisemitizmus sa začal rozvíjať až neskôr na konci 19. storočia.“

Historik M. Szabó síce uviedol, že štúrovci mali v sebe zakorenené protižidovské predsudky, ale nemohli byť antisemitmi, keďže sa táto nebezpečná ideológia začala formovať v neskorších časových obdobiach. V priereze publicistických prejavov štúrovcov sa objavili kritické slová smerujúce k Židom, ale v súvislosti s ich finančnými a obchodnými aktivitami na slovenskej dedine. V 19. storočí bol vo väčšine slovenských dedín krčmárom Žid, ktorý aj požíčoval peniaze. Alkohol bol zase metlou slovenského národa. Ľudovít Štúr tvrdo odmietal alkoholizmus a bojoval proti

pijanstvu Slovákov, ktoré likvidovalo rodinné a finančné vzťahy mnohých slovenských rodín. Zakladal spolky proti alkoholizmu, písal o tom články v periodikách. Naštartoval protialkoholickú celospoločenskú kampaň, ktorá predbehla dobu a na ktorú by mohli byť hrdé aj spolky dnešného tretieho sektora. Jeho protialkoholické aktivity oslabovala nielen chuť Slovákov „vypíť si“, ale najmä možnosť požiť alkohol bez peňazí. Veď krčmár požícia, samozrejme, za zálohu a úrok. Mnoho jednoduchých Slovákov sa v ťažkých časoch utiekalo k alkoholu a doplatilo na to stratu aj toho málo, čo mali – pozemkov. Preto Ľ. Štúr poukazoval na problémy zadlžovania Slovákov. Neboli to predsudky, len možno poukazanie na toho, kto v konečnom dôsledku na tomto neduhu profitoval. Historik M. Szabó síce priamo neobvinil štúrovcov z antisemitizmu, ale semienko pochybností v čitateľovi zasial. No a samozrejme „vhodné“ obrazové stvárnenie túto pochybnosť len spečatilo. Mladí Slováci sa v súčasnosti už o Štúra nezaujímajú ako ich rovesníci pred päťdesiatimi či dvadsiatimi piatimi rokmi. Nemajú o ňom dostatok informácií. A takéto články v nich nevytvárajú ten správny obraz o štúrovcoch a Ľudovítovi Štúrovi. Naopak, médiá by sa mali snažiť toto historické obdobie mládeži priblížiť atraktívnym spracovaním.

■ VRAJ HOMOSEXUÁL

Štúrovým údajným antisemitizmom sa to však neskončilo. Ešte ťažšie vyvráťiteľnou hypotézou, ba konšpiráciou, je téma, či bol Ľ. Štúr homosexuál. V bulvárnej tlači sa objavili články spochybňujúce jeho sexuálnu orientáciu. Bulvár však baží po senzácii, preto to netreba brať vážne. V slovenských mienkotvorných médiách sa prezentoval – tentoraz – maďarský historik József Demmel, ktorý sa asi považuje za lepšieho odborníka na život Ľ. Štúra ako slovenskí historici. Vraj naši historici nechali v jeho živote mnoho bielych miest, ktoré nepreskúmali. A v rámci „bielych miest“ komentoval aj jeho sexuálnu orientáciu. Samozrejme, priestor mu dal týždenník „týždeň“, ktorý sa ho opýtal na Štúrov vzťah k ženám. Maďarský historik vysvetlil, akú metódu použil na štúdium neprebádaných momentov Štúrovho života: „Mojou metódou bolo, že som nechal bez povšimnutia doterajšie výsledky výskumu a vrátil som sa k pôvodným prameňom a len na ich základe som formuloval svoje závery. Myslím si, že na základe prameňov nemožno rozhodnúť, či bol Štúr heterosexuálny, alebo homosexuálne orientovaný. Z prameňov totiž vyplýva, že neprístupoval k ženám jednoznačne heterosexuálnym spôsobom, svojich priateľov, ktorí sa ženili, veľmi rozhodne odsúdil, čoho dôsledkom boli vážne konflikty. Pritom však existuje korešpondencia, ktorá dokazuje, že napríklad k Márii Pospíšilovej ho viazali vážne city. Máme teda pramene podporujúce obe teórie, v tomto spore

Pamätník Ľudovíta Štúra v Levoči

je teda ťažké rozhodnúť. Isté je len to, že obraz, ktorý sa vytvoril údajne k jeho najväčšej láske Adele Ostrolúckej, je vymyslený. Tento príbeh vymyslela v rokoch 1927 – 1928 historička Helena Turcerová a Mikuláš Ostrolúcky, synovec Adele Ostrolúckej. (...) Keď sa pozeráme na jeho život a celoživotný vzťah k ženám, veľmi dôležitý prameň je Hurbanova svadba. Štúr sa ho najskôr snažil odhovoriť od svadby, a keď aj potom prišiel na jeho svadbu, neprišiel preto, aby sa na nej zúčastnil, ale aby ho tam ešte odhovoril. Neskôr napísal sériu článkov proti ženbe a svadbám, kde napríklad tvrdil, že priateľstvo medzi mužmi je hodnotnejšie ako vzťahy medzi mužmi a ženami, pretože vzťah medzi mužmi je duchovný a vzťah mužov k ženám je telesný. (...) Ja netvrdím, že bol homosexuál. Ako som povedal, na základe existujúcich prameňov nemôžeme tvrdiť, že bol homosexuál, ale ani že bol heterosexuál.“

Samozrejme, danému periodiku takýto výklad uľahodil. Nenápadne otvoril tému, či bol Štúr homosexuál, alebo nie. Akoby v jeho živote nebolo dôležitejších udalostí. Spochybnenie jeho orientácie sa však nezakladá na pravde. Štúrov vzťah k ženám bol jednoznačne pozitívny. Vždy sa k nim správal slušne, dôstojne a niektoré aj miloval. Dôkazom je báseň M. Pospíšilovej Zapomeň, drahá zapomeň, ktorá je dôkazom potlačenia vlastných citov kvôli obete pre národ. Áno, Štúr kritizoval svojich priateľov, že si zakladajú rodiny. Dôvodom však nebola nenávisť k ženám či rodine ako takej – ale nutnosť oddať sa práci pre národ. A to nielen na intelektuálnom, kultúrnom, politickom či spoločenskom poli, ale aj na vojenskom. Ľudovít Štúr vedel, že do ostrého boja, v ktorom ide o život, sa ťažšie dobrovoľne prihlásia otcovia rodín ako mladí muži bez manželky a detí. Povstania štúrovcov boli predsa dobrovoľnícke. Takýto trend však funguje aj v súčasnosti. Do profesionálnych špeciálnych vojen-

ských oddielov prijímajú adeptov prioritne bez záväzkov.

■ VIZIONÁR

Spochybňovatelia slovenskej histórie sa nájdu vždy. Vedia, že mládež v čase počítačových hier a sociálnych sietí sa o národné dejiny nezaujíma, a preto každá pochybnosť o rodolúbstve je pre nich vodou na mlyn. Veď keď kompletne spochybnia dejiny Slovákov siahajúce až do 9. storočia (možno aj ďalej), rozložia národ zvnútra. Národ, ktorý si neváža vlastné dejiny a silných dejinných mužov, prestáva byť národom.

V Matici slovenskej a v Slovenských národných novinách budeme vždy pripomínať pozitívne stránky života a tvorby Ľudovíta Štúra. Nikto sa nezamýšľa nad tým, ako predbehol svoju dobu. Ľudovít Štúr bol skutočný vizionár. Jeho demokratické zmýšľanie, demokratické úvodníky práve v Slovenských národných novinách predbehli čas o niekoľko desiatok rokov. Štúrove protifeudálne postrehy, zasadzovanie za rovnoprávnosť národov v rakúskej monarchii, boj za vzdelaný slovenský národ od základných škôl, výučba v pôvodnom materinskom slovenskom jazyku – a iné jeho vízie sa stali súčasťou neskorších politických programov v emancipačnom úsilí Slovákov ešte počas rakúsko-uhorskej monarchie, ako aj neskôr. A nielen ideové témy Ľ. Štúra v Slovenských národných novinách, ale i samotná štruktúra jeho periodika predbehla dobu o stosedemdesiat rokov. Slovenské periodiká vychádzajú v štruktúre, ktorú zaviedol samotný Štúr.

Aj keď sa Ľudovít Štúr nikdy verejne nevyjadril za štátnu samostatnosť slovenského národa, isto si ju želal. Jeho práca s perom i so zbraňou v ruke to dokazovala. Aj v posledných mesiacoch svojho života – sklamaný z neúspechu a skepsy – veril, že slovenský národ prežije. Ani v tomto sa nemýlil. A o skoro štyridsať rokov po jeho smrti dosiahol náš národ druhú štátnu samostatnosť – slobodnú, nevynútenú a demokratickú – takú, akú si Ľ. Štúr aj predstavoval. Akoby sa však vyjadroval dnes na stránkach Slovenských národných novín, ktoré, mimochodom, stále vychádzajú aj vďaka Matici slovenskej už od roka 1991. Čo by povedal na to, ako si svoju štátnosť nechráime? Ako na ňu veľmi rýchlo zabúdame? Ako zabúdame na našich predkov, ktorí za boj o samostatnosť prelievali krv? Ako svoju svojbytnosť dobrovoľne odovzdávame do rúk nám neznámych inštitúcií v cudzích európskych mestách? Ako sa dnes – akoby – hanbíme za to, že sme Slováci? Ako nám naši nepravníci podsúvajú historickú kolektívnu vinu celého národa za niektoré dejinné udalosti? Ako nám vládnú tí, čo štátnosť v roku 1993 nechceli? Akoby takýto spoločensko-politický vývoj hodnotil dnes Ľudovít Štúr? Akoby hodnotil nás? Ľudovít Štúr bol vizionárom. Naplno sa to prejavilo aj v jeho poslednom diele Slovanstvo a svet budúcnosti. Tam jasne naznačil, ako sa bude vyvíjať politická situácia v Európe. Predpovedal zánik Rakúsko-Uhorska, čo sa potvrdilo. Predpovedal aj isté hrozby zo strany vtedajšieho Turecka. A napokon si dovoľil vysloviť názor, za ktorý ho potierajú súčasní liberálni demokrati v politike a médiách, že Slováci napokon skončia pod ochranou krídel ruského orla. A posledné roky imigračnej krízy v Európe, potieranie kresťanských hodnôt najstaršieho kontinentu, ale aj útoky na slovanskú vzájomnosť, účelové rozdeľovanie Slovanov jeho predtuchy opäť naplňajú...

Výročie oslobodenia od fašizmu si pripomínali na východe Slovenska

Slávnostné akty za prispenia matičíarov

Text a foto: Miroslav GEŠPER

Mesto Giraltovec v spolupráci so SZPB a s OP MS vo Vranove nad Topľou zorganizovalo v Giraltovcích spomienkovú slávnosť pri príležitosti sedemdesiateho štvrtého výročia oslobodenia mesta spod fašistickej poroby. Na úvod zaznela hymna Slovenskej republiky a Ruskej federácie sprevádzaná čestnou salvou. Po úvodnej básni nasledovali prihovory primátora mesta Mgr. Jána Rubisa a podpredsedu Oblastného výboru SZPB vo Svidníku Ing. Jána Uhríka. Pietny akt kladenia vencov k pamätníku matky s dieťaťom tradične zabezpečovali členovia MO MS v Hencovciach súčasne s členmi ZO SZPB Vranov nad Topľou 1 pod vedením predsedníčky MO MS Jany Gešperovej.

Viacere východoslovenské mestá a obce si po tieto dni pietnymi aktmi pripomínajú 74. výročie oslobodenia spod fašistickej nadvlády. Na slávnostných aktoch v Hermanovciach nad Topľou a v Giraltovcích sa podieľali aj matičíari inscenovaním dramatických momentov zo SNP a II. svetovej vojny aj čestnou strážou pri pamätníku osloboditeľom.

Na slávnostnom akte sa zúčastnili predstavitelia mesta Giraltovec, za SZPB položil k monumentu veniec člen Ústrednej revíznej komisie SZPB Mgr. Peter Kasarda, tiež predseda ZO SZPB Giraltovec Mgr. Vladimír Osif, zástupcovia ZŠ a ŠŠ a široká

verejnosť. Zástupca SZPB s primátorom mesta potom odovzdali ocenenia zaslúžilým osobnostiam, okrem iného aj priamemu účastníkovi bojov v druhej svetovej vojne Pavlovi Štefánikovi. Po ukončení slávnostnej časti podujatia sa prítomní presunuli

k mestskému pódiu, kde si pozreli tri divadelné scény z obdobia SNP až po oslobodenie regiónu, ktoré pripravili matičíari a členovia SZPB Vranov nad Topľou 1.

Koncom januára si sedemdesiate štvrté výročie oslobodenia

obce pripomenuli aj občania Hermanoviec nad Topľou, kde je táto udalosť stálou súčasťou kultúrno-spoločenského života v obci. Na tradičnej slávnostnej spomienke sa podieľala nielen obec, ale aj matičíari z Hermanoviec a miestna základná škola. Pozvanie prijala aj delegácia SZPB na čele s predsedom oblastného výboru. Úvodné slovo mal starosta obce Ing. Martin Ivan, po ňom sa slova ujal predseda MO MS v Hermanovciach Vladimír Krivák. S príhovorom vystúpil aj predseda SZPB Vyšná Olšava Mgr. Peter Kasarda, ktorý obci odovzdal Čestné uznanie SZPB.

Udalosti z dramatických vojnových čias formou divadelných scénok opäť predviedli členovia MO MS v Hencovciach a členovia ZO SZPB vo Vranove nad Topľou. Samozrejme nechýbala aj ich asistancia pri slávnostnom kladení vencov v podobe čestnej stráže pri pamätníku por. Rajtiaka. Podujatie obohatili súťaže žiakov v behu a streľbe zo vzduchovej pušky.

Pri oboch podujatiach treba poďakovať samosprávnym orgánom Giraltovec i Hermanoviec, miestnym odborom Matice slovenskej aj zúčastneným školám. Veď cieľom podujatia bolo najmä oslovenie detí a mládeže športom a takouto púťavou formou zároveň pripomenúť neľahké obdobie našej histórie, ktoré zažívali miestni obyvatelia od začiatku SNP až po január 1945, keď aj do podduklianskeho regiónu aj zásluhou Červenej armády zavítala vytúžená sloboda.

práve najlacnejšie, rozhodli sa podklady – teda nahrávky hudobných podkladov pre spevákov, poskytnúť zadarmo. „Ak si niekto kúpi knižku, kde budú naše scenáre a naozaj bude mať záujem pokračovať v našom diele, poskytneme mu to grátis. Veď sme to robili pre ľudí,“ vysvetľuje Jozef Černek.

Tak už v lete vyjde zaujímavá publikácia. Bude obsahovať zbierku

V Komárne pripravujú zbierku detských ľudových hier Aby aj inde bolo veselo a družne

Daniela SUCHÁ – Foto: Ján CIMRA

Učiteľka Eva Kerepecká z Komárna sa už niekoľko desaťročí zaoberá detským spevom. Osud ju, žiaľ, pripravil o dcérku a ako sama hovorí: „Aj keď sú to už roky, len keď sa sústredím na folklór a detskú pieseň, keď učím deti spievať, dokážem normálne žiť.“

Komárňanské súbory DRAMAŤÁK a SLOVENSKÍ REBELI, ktoré, pôsobia pri tamojšom Dome Matice slovenskej uviedli v minulých rokoch niekoľko úspešných programov, ktoré teraz dostanú podobu scenárov a poslúžia aj iným ochotníkom a inscenátorom.

Zbierka ľudových hier, ktorú tu práve pripravujú, je už niekoľká v poradí. No táto bude špecifická. V Komárne pri matičnom dome totiž pôsobí aj folklórny inšpirovaný súbor Slovenskí rebeli a ešte známejší Dramaťák. Už pätnásť rokov

prpravujú pôsobivé predstavenia. Ich autorom je Jozef Černek: „Zistil som, že niektoré hry, ktoré som písal a úspešne sme ich hrali, prebrali iné krúžky na Slovensku. Bol som tým poctený. Pamätám si, koľko sme sa my natrápili s hľadaním vhodného

formátu. Neskôr sme pochopili, že najlepšie bude, ak si to sami napíšeme. Vytvorili sme aj hudbu a divákov naše dielko skutočne zaujalo. Tak sme si povedali, prečo to neposunúť inde? Napriek tomu, že vytvoriť podklady pre muzikály nebolo

detských hier z celého Slovenska, tak ako ich zaznamenala Eva Kerepecká, a scenáre muzikálov či folklórnych komédií. Majitelia knižiek si k nim budú môcť stiahnuť zadarmo aj hudobné podklady. Projekt zastrešuje OZ Dramaťák a Slovenskí rebeli.

Horšiarski matičíari hodnotili vlnajšok a aktívne vykročili do roka 2019

Pri pampúšikoch a šípkovom čaji

Mária UDVARDY-LIPTÁKOVÁ, predsedníčka MO MS

Dobrym štartom na rozbeh činnosti horšiarskych matičíarov bol Trojkráľový pochod po náučnom chodníku prírodnou rezerváciou Horšiarska dolina. Ďalším dôležitým krokom pri štarte do roka 2019 bola výročná členská schôdza. V jej úvode si pripomenuli sto sedemdesiate výročie narodenia P. O. Hviezdoslava krátkym životopisom, úryvkami z jeho tvorby, pripomenutím jeho významu pre Maticu slovenskú, najmä podielom na oživení ustanovizne pred sto rokmi. V pracovnej časti

Horšiarska dolina v blízkosti Levíc poskytuje ideálne podmienky na turistiku, čo využívajú aj tamojší matičíari.

schôdze zhodnotili činnosť, aktivity, podujatia a hospodárenie v roku 2018 a, pravdaže, besedovali o programe na rok 2019 a prijali ho. Plán aktivít obsahuje najmä podujatia zamerané na pestovanie lásky k vlasti, rozvíjanie národného povedomia a hrdosti, ale aj na starostlivosť o zdravie, pestovanie telesnej zdatnosti a rôzne ďalšie kultúrno-spoločenské podujatia. Prijemnou bodkou za výročnou členskou schôdzou bolo fašiangové posedenie pri pampúšikoch a dobrom šípkovom čaji.

MATIČNÉ DEPEŠE

Hrdinovia Malej vojny

Matica slovenská a mesto Spišská Nová Ves pozývajú na spomienkovú podujatie k osemdesiatemu výročiu bombardovania mesta maďarským letectvom a vyvrcholenia Malej vojny, ktoré sa uskutoční v piatok 23. marca v koncertnej sieni Reduty, kde popri oficiálnom programe matiční divadelníci uvedú aj dramatizovanú scénu Hrdinovia Malej vojny, ktorou pripomenú život a obeť Cyrila Daxnera, Jána Svetlíka, Gustáva Pažického a Štefana Devana.

Ej, fašiangy, fašiangy...

Po celom Slovensku vrcholí po tieto dni fašiangové veselie, ktoré vystrieda štyridsaťdňový pôst. Pochovávanie basy, ochutnávku fašiangových jedál aj pravú fašiangovú tancovačku môžete zažiť v nedeľu 3. marca v skanzene pod hradom Lubovňa, kde sa v kultúrnom programe predstaví FS Vrchovina, Čirčanka a DFS Podtatranček. Kto príde s maskou alebo v kroji, má vstup zadarmo. Fašiangy sa budú oslavovať aj vo Veľkých Lovciach, kde sa zábava rozprúdi 2. marca už predpoludním v miestnom kultúrnom dome, kde tradičné fašiangové zvyky a zábavu pripravujú miestni matičíari, obec a OZ Ľudový dom.

Karneval po slovensky

Pod týmto názvom predstavili posledný februárový deň našim severným susedom v Slovenskom inštitúte vo Varšave tradičné zvyky počas fašiangov na Slovensku folkloristi zo súboru Čečina vo Veličnej na Orave.

Literárna jar

Šestnástym ročníkom sa ohlíša Literárna jar Ondreja Čiliaka v Prievdzi, kde tvorcovia literatúry vo všetkých vekových kategóriách môžu predstaviť svoju prozaickú aj poetickú tvorbu. Organizátori Hornonitrianska knižnica a tamojší MO MS tento ročník venovali pamiatke a jubileu generála Milana Rastislava Štefánika.

Večery géniov

Od začiatku roka až do 13. marca uvádzajú liptovskomiku-láski matiční divadelní ochotníci animované pásma Večery géniov podľa scenára Petra Vrlíka, ktorým pripomínajú aj sto šesťdesiate výročie narodenia vynikajúceho vedca a vynálezcu Aurela Stodolu, na počesť ktorého zastupiteľstvo mesta Liptovský Mikuláš nazvalo tento rok Rokom Aurela Stodolu. Mesto a múzeum Janka Kráľa tiež vyhlásili výtvarnú súťaž pre amatérskych výtvarníkov a žiakov z Liptova na tému Aurel Stodola a Liptovský Mikuláš

O jazyku v Kovačici

Medzinárodný deň materinského jazyka si minulý týždeň pripomínali aj naši krajanovia v srbskej Kovačici na stretnutí s kompetentnými činiteľmi úradov Srbska a zahraničia prostredníctvom tamojšej chýrnej Galérie inštitútu umenia a galeristu Pavla Babku, majiteľa nemenej známej Galérie Babka.

Pripravuje Emil SEMANCO

OČAMI MATIČIARA

Kto by si nepamätal z čias školopovinných Sládkovičov Marínu, aspoň jej začiatok a koniec: Ja sladké túžby, túžby po kráse spievam peknotou nadšený. ... Marína moja, teda tak sme my ako tie božie plamene...

Porozumeli sme Sládkovičovi?

Nuž, ale popravde, prečítali sme, ako sa dnes rado hovorí „s porozumením“, všetkých jej dvesto- deväťdesiatjedyn slôh? Priznám sa, až nedávno som tento dlh nášmu bardovi splatil. Krásne staré vydanie Maríny v našej rodinnej knižnici sa mi akosi samo ponúкло do rúk. Jadrný slovník, milotou naplnené strofy, aj keď už azda archaické zvraty, ale stále perly jazyka, plnokrvné obrazy, nádherné metafory – vôňa autentickosti nášho jazyka.

Prichádzam k slohám č. 284 – 286 a mrazí ma z básnikových veršov.

Čo na smetiskách Tatier umiera, / To pieseň tvoja ukryje? – / S mŕtvymi mŕtvu nech sa oberá, / to ľúbi život, čo žije. / Pre podlosť ľudskú, pre nízku biedu, / pre zmiere plné kľatby a jedu, / pre hnílych rabov, mamľasov, / pre podrobnosti zemskej potreby, / v horľavej duše vysokom nebi / súzvučných nenájdješ hlasov!

Čas odmeral stoosemdesiat rokov, čo Sládkovič pôsobil v pišlovskom dome, kde cez lásku Marínu premietal svoj široký „vhlad na svet i budúcnosť“ – aj na našu prítomnosť. Prorocky neúprosne, tvrdo a vecne pomenúva, čo dnes, teraz, aktuálne na smetiskách Tatier umiera – na novoobjavenej „magistrále“ od Popradu až po Veľkú Lomnicu... kde sa do krás našej prírody zahryzli hady privatizácií, jedy vykrádačov z nebankoviek, hníli rabovia v službách úžerníkov a mamľasov daňových podvodníkov...

Bol by som veľmi, veľmi zvedavý, aj rád, keby sa táto sloha niekedy stala zadáním na maturitnú úvahu či esej, čo by mladí – aj v tí v Matici – z nej vybrali a predložili do zrkadla našej reality.

Rozumieme ti, Sládkovič, dobre? Alebo útrpne ostaneš nemý v predsieni tvojej poézie?

Máriu MATÁK

vydavatel.sk

SLOVAKIA ONLINE

.tasr.

V Devíne si pripomínali 1150. výročie smrti sv. Konštantína-Cyrila Európa neprežije bez kresťanstva

Daniela SUCHÁ – Foto: Ján CIMRA

Tisícstopäťdesiate výročie smrti sv. Konštantína-Cyrila oslávili na slávnostnej spomienke v Bratislave-Devíne. Slávnosť sa uskutočnila sobotu 16. februára t. r. vo farskom Kostole Svätého Kríža. Program bol spojený so svätou omšou a kultúrnou – spoločenským programom, ktorý pripravilo Dedičstvo otcov, o. z., Rastic, o. z., a Rímskokatolícky farský úrad Bratislava-Devín.

Hlavným celebrantom a kazateľom liturgie bol Mons. Marián Gavenda. Koncelebrovali Dušan Mesík, Marcel Mecko, SJ, a Marek Vadrna, CCG. V homílii sa zdôraznil význam obidvoch svätcov pri kristianizácii nášho územia. Celebrant sa však dotkol aj viacerých aktuálnych a nájostných problémov, ktoré prináša súčasnosť, a tiež povedal, že ani súčasná Európa nemôže prežiť bez kresťanstva, ktorého sa teraz liberálne kruhy usilujú zbaviť. Na záver svätej omše prítomní kňazi udelili požehnanie v tvare kríža relikviami sv. pápeža Klimenta Rímskeho, sv. Cyrila a sv. Klimenta.

Predseda občianskeho združenia Dedičstvo otcov Gabriel Smatana v príhovore poukázal na jedinečný význam diela svätého Cyrila pre náš národ. Po svätej omši Daniela Suchá a Gabriel Smatana prečítali pozdravy biskupov, ktorí sa na slávnostnej svätej omši nemohli zúčastniť a prítomným poslali svoje požehnanie. Posolstvá zaslali biskupi zo Slovenska,

Slávnostnú svätú omšu v Devíne celebroval Mons. Marián GAVENDA (druhý zľava).

z Azerbajdžanu, Islandu a USA. Zaznel aj pozdrav od pani Evy Kristinovej, predsedníčky DEDIČSTVA OTCOV, honoris causa, ktorá sa s pútnikmi spájala duchovne. Pani Kristinová pozdravila všetkých maticiárov a podakovala všetkým, ktorí sa v hojnom počte zúčastnili na slávnosti, aj tým, ktorí sa ako ona pripájali k slávnosti duchovne. Na slávnosti sa zúčastnil aj riaditeľ Slovenského historického ústavu MS Ivan Mrva a ďalší mnohí zástupcovia

maticných miestnych odborov z bratislavského kraja.

Pochvalu Konštantína Filozofa, ktorú napísal sv. Kliment Slovenský, predniesol Miroslav Vetrík. Na slávnosti sa zúčastnili aj členovia Velysianectva Bulharskej republiky a Ruskej federácie. Nechýbali zástupcovia Národnej rady SR. Pamiatku solúnskych bratov si prítomní utili kladením vencov pred pomníkom sv. Cyrila a sv. Metoda.

Aj v Žiline oslávili výročie narodenia nášho veľkého poetu Zneli verše z Hájníkovej ženy

Elena SCHMUTZOVÁ, členka MO MS v Žiline

Pri príležitosti sto sedemdesiateho výročia narodenia Pavla Országha Hviezdoslava sa v pondelok 11. februára 2019 v priestoroch Domu Matice slovenskej v Žiline na Hollého ulici uskutočnilo stretnutie so žiakmi druhého ročníka Strednej odbornej školy podnikania v Žiline. Stretnutie, ktoré malo formu rozhovorov o živote

a diela Pavla Országha Hviezdoslava, moderovala Elena Schmutzová, členka Miestneho odboru Matice slovenskej v Žiline. Ťažiskom rozhovoru bolo básnikovo dielo Hájníkova žena, ktoré je súčasťou osnov pre predmet Literatúra v danom ročníku. Kostrou diskusie bolo hľadanie odpovedí na otázky, prečo má zmysel čítať diela

opisujúce minulosť, akú súvislosť majú tieto diela s dnešným životom a so životom mladých ľudí, ktorí sa ešte len pripravujú na svoj budúci dospelý život, či sú medziľudské vzťahy v súčasnosti podobné tým v minulosti a mnohé iné. Na konci stretnutia zazneli úryvky z básnickej tvorby P. O. Hviezdoslava.

ČITATEĽSKÁ SÚŤAŽ

V štvrtom čísle nášho aj vášho maticného týždenníka sme začali upozorňovať aj na účasť SNN v ankete RTVS Najväčší Slovák. Keďže sa speváčka Marika Gombitová napriek tomu, že ju jej priaznivci medzi desiatkou najvýznamnejších Slovákov chceli mať, vzdala účasti v nej, pýtali sme sa, kto ju v ankete Najväčší Slovák nahradil? Správna odpoveď mala znieť: Hrdina z druhej svetovej vojny Jozef Gabčík. Spomedzi správnych odpovedí sme vyžrebovali týchto výhercov: Michal Drabík, Pozdišovce; Veronika Kmeťová, Bratislava; Mária Kulihová, Ružomberok. Odmeníme ich cenami z Vydavateľstva MS.

Ak sa ešte vrátíme k spomínanej ankete, v minulom čísle SNN sme uverejnili reportážny profil o Jurajovi Jánošíkovi. Azda najviac objektívnych údajov sa o tomto hrdinom chlapcovi nachádza v knihe narodených kostola vo Varine, kde ho pokrstili.

• **Koľko mal Juraj Jánošík rokov, keď ho odsúdili na šibenicu, kde ho po mučení zavesili na hák za ľavé rebro...** Svoje odpovede nám posielajte na redakčnú adresu, ktorú nájdete aj v tíraži týchto novín, našej administrátorky Ľubici Rišňáovej do piatka 8. marca, keď je Medzinárodný deň žien.

Matica slovenská
Obec Gemerská Poloma
Gemerský seniorát ECAV na Slovensku

si Vás dovoľujú pozvať na

Spomienkovú slávnosť
ktorá sa uskutoční pri príležitosti

290. výročia narodenia

Petra Madáča
župného lekára a zakladateľa verejného zdravotníctva

3. marca 2019 (nedeľa) 10:30 hod.

Evanjelický a. v. kostol v Gemerskej Polome

Účasťou na tomto podujatí potvrdzujete súhlas so zverejnením osobných údajov podľa zákona 18/2018 Z.z.

PRIPOMÍNAME SI

2. marca

– stotridsaťpäť rokov od narodenia osobnosti, ktorá stála pri zrode Česko-Slovenska JUDr. Ivana Dérera (1884 – 1973); v rokoch prvej republiky bol ministrom pre správu Slovenska, ministrom spravodlivosti aj ministrom školstva, po vojne predseda Najvyššieho súdu, po februári 1948 tri a po roka vo väzení

– storočnica generálneho biskupa evanjelickej cirkvi a. v. na Slovensku po roku 1989 Pavla Uhorska (1919 – 2010)

– pred päťdesiatimi rokmi (1969) Ondrej Nepela, mladík z Bratislavy, získal na majstrovstvách sveta v krasokorčuľovaní v Colorado Springs (USA) striebro a začala sa jeho športová kariéra

3. marca

– stopäťdesiat rokov od prvého valného zhromaždenia predchodcu matickej Neografie martinského Knihtlačárskeho ústavníarskeho spolku (1869)

4. marca

– sedemdesiat rokov (1949), čo po zrušení Spolku slovenských spisovateľov a Syndikátu českých spisovateľov vytvorili jednotný Zväz česko-slovenských spisovateľov kontrolovaný KSČ

5. marca

– tristoštyridsaťpäť rokov (1674), čo ostrihomský arcibiskup Ján Selepečni-Pohronec predvolal pred mimoriadny súd protestantských kňazov a učiteľov, dostavilo sa ich vyše tristo, a vyzval ich, aby sa zriekli svojich miest; šesťdesiatštyri z nich vyjadrilo nesúhlas, tak ich odviezli na galeje

– pred sto päťdesiatimi rokmi sa v Nice narodil Štefan Mikazzi, dendrológ, zakladateľ arboréta v Mlyňanoch (1869 – 1933)

– stodvadsať rokov od založenia Slovenského robotníckeho vzdelávacieho spolku v Budapešti (1899)

– stopäťdesiat rokov od narodenia významného slovenského historika prof. PhDr. Branislava Varsika (1904 – 1996)

6. marca

– tristoštyridsaťpäť rokov od narodenia Antona Grasalkoviča z Urmina, dnes Mojmirovce (1684 – 1777); bol to významný uhorský politik, potomok zemanov z Beckova, ktorí sa písali „Krasalkových“, v jeho paláci je dnes sídlo prezidenta

8. marca

– pred sto sedemdesiatimi rokmi sa v Smolnickej Hute narodil Štefan Zimmerman (1849 – 1894); ako tridsaťpäťročný misionár šiel do Mozambiku, dokonale si osvojil jazyk kmeňov okolo rieky Zambezi a bol tvorcom spisovnej bantumčiny

– stodvadsať rokov od narodenia maliara Banskej Štiavnice Jozefa Kolára (1899 – 1982)

– stodesať rokov, čo sa narodil maliar, sochár, scénograf, „dvorný“ ilustrátor Matice slovenskej univ. prof. Jozef Cincík (1909 – 1992); väčšinu svojho života bol nútený prežiť v emigrácii

– osemdesiatpäť rokov má dramatik Ján Solovič; pre rozhlas začal písať ako pätnásťročný študent zvolenského gymnázia, jeho tvorba výrazne poznačila dramaturgiu slovenských divadiel, televízie a rozhlasu v rokoch 1960 – 1990, niekoľko rokov viedol organizáciu spisovateľov na Slovensku

(jč)

elkomín

Kam so starým elektrospotrebičom?
Viac na www.elkomin.eu